

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 48 (14).**

1927. a.

**III Riigikogu koosolek 3. märtsil 1927. a.
kell 17.**

Kokku on tulnud 88 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Teemant**, rahaminister **L. Sepp**, kohtuminister **J. Sepp**, sõjaminister **J. Soots**, haridusminister **J. Lattik**, teedeminister **A. Kerem**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**, töö-hoolekandeminister **O. Tief**, riigisekretär **K. Terras**.

Päevakord:

1. Eesti ja Helveetsia vahelise Haagi tsiviilprotsessi-konventsiooni vastastikuse maksmapaneku deklaratsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

2. Eesti ja Taani vahelise lepituskonventsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

3. Eesti ja Belgia-Luksemburgi majandusliidu vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — III lugemisel.

4. Veeühisuste seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

5. Sonda-Mustvee raudtee ehitamiseks maade sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

6. Pedja liivaaugu laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

7. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seadus — II lugemisel.

8. Firmade seadus — III lugemisel.

9. Äride registreerimise seadus — III lugemisel.

10. Riigivaranduste kinnitamise seadus igasuguste kahjude vastu — II lugemisel.

11. Riigiasutustes eraisikutele ja -asutustele maaplaanide, hindamise- ja piiridokumentide valmistamise ja õigekstunnustamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

12. Kohtupristavite taksi seadus — üldkomisjoni ettepanek.

13. Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

14. Põllumajapidamiste metsaga varustamise seadus — I lugemisel.

15. Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus, — üüriseaduse komisjoni ettepanek.

16. Palga alammäära seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

17. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.

18. Eluaseme seadus — maakomisjoni ettepanek.

19. Riigi majapidamise aruande komisjoni esitis riigikontrolöri aruande kohta o/ü „Revalise“ asjas.

20. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**, pärast esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Koosolek algab kell 17.15 min.

1. Päevakorra Juhataja **R. Penno:**
täiendamine.

Avan Riigikogu koosoleku. Päevakorra kohta on rkl. Voiman'ilt ettepanek, võtta esimeseks päevakorra-punktiks riigi majandusnõukogu täiendavad valimised. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud, seega on päevakord kindlaks määratud.

2. Riigi majandusnõukogu Rkl. Voiman'ilt on ettepanek, valida riigi majandusnõukogusse rkl. Virma asemele rkl. Oinas. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Oinas riigi majandusnõukogusse valitud.

3. Eesti ja Helveetsia vahelise Haagi tsiviilprotsessi-konventsiooni vastastikuse maksmapaneku deklaratsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

Väliskomisjoni aruandja **A. Anderkopp** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri, § 1 ja § 2.

Eesti ja Helveetsia vahelise Haagi tsiviilprotsessi-konventsiooni vastastikuse maksmapaneku deklaratsiooni kinnitamise seadus.

§ 1. Eesti ja Helveetsia vaheline Haagi tsiviilprotsessi-konventsiooni vastastikuse maksmapaneku deklaratsioon, mis alla kirjutatud

Tallinnas, 29. oktoobril 1926. aastal, tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Deklaratsiooni prantsuskeelne tekst ja eestikeelne tõlge avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

4. Eesti ja Taani vahelise lepituskonventsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel. Väliskomisjoni aruandja **A. Anderkopp** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri, § 1 ja § 2.

Eesti ja Taani vahelise lepituskonventsiooni kinnitamise seadus.

§ 1. Eesti ja Taani vaheline lepituskonventsioon, mis alla kirjutatud Tallinnas, 18. detsembril 1926. aastal, tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Konventsiooni prantsuskeelne tekst ja eestikeelne tõlge avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

5. Eesti ja Belgia-Luksemburgi majandusliidu vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — III lugemisel. Väliskomisjoni aruandja **J. Tõnisson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri, § 1 ja § 2. Eesti ja Belgia-Luksemburgi majandusliidu vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus.

§ 1. Eesti ja Belgia-Luksemburgi majandusliidu vaheline kauba- ja laevandusleping, mis alla kirjutatud Brüsselis, 28. septembril 1926. a., tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Lepingu prantsuskeelne tekst ja eestikeelne tõlge avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

6. Veeühisuste seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Maakomisjoni aruandja **J. Vain** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja tekst.

Veeühisuste seaduse muutmise seadus.

Riigikogu poolt 2. detsembril 1925. a. vastuvõetud veeühisuste seaduse („R. T.“ nr. 195/196 — 1925. a.) § 21 muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 21. Veeühisuse põhikirja kinnitab keskveekomisjon maakonna veekomisjoni ettepanekul ja avaldab „Riigi Teatajas“ need osad põhikirjast, mis keskveekomisjoni poolt maksmapandud normaal põhikirjale täienduseks on.

Märkus. Veeühisused ei kuulu ühingute, seltside ja nende liitude registreerimise seaduse („R. T.“ nr. 37—1926. a.) alla.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

7. Sonda-Mustvee raudtee ehitamiseks maade sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **V. Hasselblatt** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—3.

Sonda-Mustvee raudtee ehitamiseks maade sundvõõrandamise seadus.

§ 1. Sonda-Mustvee raudtee ehitamiseks sundvõõrandatakse Viru ja Tartu maakonnas tarviline maa-ala kogupinnaga kuni 42 ha ühes päraldistega teedeministri poolt kinnititava projekti järele.

§ 2. Sundvõõrandatud maade ja nende päraldiste eest maksetakse senistele omanikudele tasu Sonda-Mustvee raudtee ehitussummadest maksvate seaduste järgi.

§ 3. Maa-alade ülevõtmine sünnib peale S. K. X köite I osa § 594 ettenähtud üksikute maatükkide üleskirjutamist eeskirjade järgi, mis selles paragrahvis ja järgmises (595) ette nähtud.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

8. Pedja liivaugu laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **V. Hasselblatt** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastunähtavaenamusega seaduseelnõu pealkiri, § 1 ja § 2.

Pedja liivaugu laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus.

§ 1. Pedja liivaugu laiendamiseks riigiraudteede jaoks sundvõõrandatakse Tartu maakonnas, Vaimastvere vallas, end. Vaimastvere mõisa järele kuuluvaist:

1) „Päeromatsi nr. 23,“ kinnistu nr. 3159 talu maast 2768, 88 m² suurune maa-ala.

2) „Reino nr. 22,“ kinnistu nr. 3128 talu maast 19695, 44 m² suurune maa-ala ja

3) „Alliperra nr. 20,“ kinnistu nr. 4281 talu maast 2153,67 m² suurune maa-ala, kõigilt kokku kakskümmend neli tuhat kuusada seitseteistkümmend ja 99 sajandikku (24617,99) ruutmeetrit maad teedeministri poolt 24. novembril 1926. a. kinnitatud plaani järele.

§ 2. Sundvõõrandatud maade eest makstakse senistele omanikkudele tasu riigi raudteevalitsuse 1926./27. a. erakorralise eelarve § 2. ettenähtud summadest maksvate seaduste järgi.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

9. Riigiasutuste Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate riigiteenijate jate palkade seaduse komisjoni aruandja — II lugemisel. J. Holberg (loeb):

Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seadus.

O. Gustavson (stp): Ma tahtsin asetada aruandjale ühe küsimise, nimelt selle, kuidas on lugu riigiteenistuse seaduse maksma hakkamisega. Teatavasti võeti riigiteenistuse seadus vastu 1924. aastal, selle lõpuparagrahv lausus, et seadus hakkab maksma 1925. aasta eelarvega ühteaegu. 1925. aastal aga muudeti lõpuparagrahv. See lausub nüüd järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma ühteaegu koosseisu seadusega.“ Mind huvitab nüüd, kas koosseisu seaduse all tuleb mõista seda seadust, mida käesoleval korral arutame. (Aruandja **J. Holberg**: Just nii.) Kui see nõnda on, siis kuidas tahetakse paigutada riigi-

teenistuse seadusesse ülemääralisi ametnikke. Riigiteenistuse seadus ei tunne ju üldse ülemääralisi ametnikke, sellepärast ei võiks neist käesolevas seaduseelnõus ka mitte juttu olla.

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Holberg**: Riigiteenistuse seadus ei näe küll ette ülemääralisi ametnikke, aga see ei pruugi mingisuguseks takistuseks olla. Käesolevas seaduses võivad nad sees olla, sest see on hilisem seadus ja ta võib ette näha igasuguseid kategooriaid.

Juhataja **R. Penno**: Asun pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on pealkiri vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 1.

§ 1. Palkade suhtes jagunevad riigiteenijad:

a) määralisteks, kes on teenistusse võetud selle seaduse § 3. ettenähtud teenistuskohdadele; ja

b) ülemääralisteks, kes on teenistusse määratud riigi-keskasutuste juhatajate (Riigikogu esimees, Riigivanem, ministrid, riigikontrolör ja riigisekretär) poolt kinnitatud teenistuskohdadele (§ 4).

Ülemääralsed riigiteenijad loetakse vabateenijateks.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 2. Määraliste riigiteenijate kuupalgad, kelle alaline teenistuskohd on vabariigi piirides, on järgmised:

a) kohtunikkudel.

1. aste	44.000	marka,
2. „	41.000	„
3. „	39.000	„
4. „	37.000	„
5. „	35.000	„
6. „	33.000	„
7. „	31.000	„
8. „	29.000	„
9. „	28.000	„
10. „	27.000	„
11. „	26.000	„
12. „	22.000	„

b) muil riigiteenijail.

I aste	35.000	marka,
II „	32.000	„
III „	30.000	„
IV „	28.000	„

V aste	. . .	26.000	marka.
VI	”	24.000	”
VII	”	22.000	”
VIII	”	20.000	”
IX	”	18.500	”
X	”	17.000	”
XI	”	15.500	”
XII	”	14.000	”
XIII	”	13.000	”
XIV	”	12.000	”
XV	”	11.000	”
XVI	”	10.000	”
XVII	”	9.000	”
XVIII	”	8.000	”
XIX	”	7.500	”
XX	”	7.000	”
XXI	”	6.500	”
XXII	”	6.000	”

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Juba I lugemisel tähendasin ma sellele, et astmete vahe on liig suur, 1—22. astmeni, kõnelemata neist palkadest, mis p. a. alla on mahutatud. Neil põhjustel, mis mina I lugemisel ette tõin, teen ettepaneku, tõsta palgaastmeid, alates 11-st astmest, nii et 22. aste tuleks 6000 marga asemel 6500 mk., 21. aste — 6500 asemel — 7000 mk.; 20. aste — 8000 mk. jne. Kui küsitakse, kust seda raha võtta, siis on ka selle peale juba tähelepanu juhitud, et on võimalik siiski väljaminekuid kärpida, kui rohkem kokku hoitakse, näiteks sõjaministeeriumis, kui seal parem kord sisse seatakse, nii et laod õhku ei lasta, ja riik seeläbi 30 ja enam miljonite viisi kahju ei saa. On võimalik kokku hoida isegi välisministeeriumis, kus järjest on juurde loodud uusi kohti ja palgad ulatavad sadadesse tuhandetesse. Võib terve rida alasid ja juhtumisi näidata, kus seda kokkuhoidmist, mis madalate palkade juures teha tahetakse, teostada võidakse. Kui riigiteenijatelt nõutakse kohusetäitmist, siis tuleb ka neile vastavat palka maksta. Kui sellejuures ühteliiki ametnikke hinnatakse 50-, või nii nagu härra Raudkepp tähendas, 60-tuhandeliseks, siis samal ajal maksta teistele, kes ka koosseisus, 6000 marka, siis on see vahe liig suur. Kui seda palgaastmete vahet püütakse parandada, siis mitte selleks, et katsutakse kõiki palku, nii nagu aruandja täna hommikul koosolekul tähendas, ühe joone või lausega üle tõmmata, vaid siin on tegemist püüdega, alamaastme ametnikkude seisukorda märksa parandada, neile enam ülalpidamist võimaldada. See tasub ennast töö juures kindlasti ära.

K. Tonkman (põl): Austatud Riigikogu liikmed! Härra Johanson tegi palgaredeli

kohta ettepaneku, palku kõrgendada, kuid sellejuures ei märkinud tema ära, kuipalju see palgaredeli muutus maksuma läheb. See on ainult üldine käeliigutus. See käeliigutus võib ametniku seisukohalt vaadates ei tea kui tarvilik olla, kuid ometi ei saa seda vastu võtta. On täiesti selge ja ei vaidle vastu, et sellel seadusel puudused on olemas, õieti suured puudused. Kuid neid puudusi ei saa kõrvaldada üldiste ettepanekute tegemistega ja nende vastuvõtmistega, vaid neid puudusi, mis olemas on, peaks õieti põhjalikult ja sisuliselt kaaluma. Mina juhtisin Riigikogu liikmete tähelepanu juba esimesel lugemisel selle seaduse puudulikkuse peale. Ütlesin muuseas, et see seadus on ülepeakaela komisjonis vastu võetud ja ei vasta nõuetele. See seadus ei rahulda eestkätt loomulikult mitte maksumaksjaid, sellepärast, et see seadus rahvale suuremaid maksusid peale paneb. Teiselt poolt ei rahulda see seadus riigiametnikke, kes ka selle seaduse peale suuri lootusi on pannud, sellepärast et loodeti saada suuremat palgakõrgendust. Ei ole seda suurt lootust kätte saadud, mis eriti pahemalt poolt ametnikkudele mõista anti. Siin see viga on, et riigikassal ei ole võimalusi, et kõrgemaid palku maksta. Lugupeetud rkl. Johanson tähendas, et võib riigi eelarve vastuvõtmisel kokku hoida ja kui ta siin kaugeleulatava ettepaneku tegi, mis uusi kulusid nõuab, siis ei oleks ülearune olnud, kui härra Johanson oleks näidanud, et selle või selle ministeeriumi eelarve juures saame selle summa kokku hoida ja need teevad kokku nii suure summa — palgaredeli kõrgendamiseks. Siis oleks Riigikogul vast selge pilt olnud, kas on võimalik palgaredeli kõrgendust vastu võtta või mitte. Maksusid suurendada enam ei saa, see on täiesti selge. Praegu anname rohkem välja, kui töötada suudame. See paistab igal pool selgesti silma. Valitseb üldiselt suur pessimistlikkus, valitseb juba teatud paanika. See tuleb sellest, et elame praegu nõndanimetatud jagamise poliitika tähe all. (L. Johanson, stp: Noh, mis Teie jagate? M. Laarman, põl L. Johanson'ile, stp: Teie jagate talud ära. L. Johanson, stp: Kes jagab?) Jagamised tulevad pahemalt poolt. Ka see seadus ei ole muud, kui jagamise seadus. Kuid see seadus ei rahulda, ei ühte ega teist. Küsime, kas see on siis õige majanduspoliitika, ja maksupoliitika, kui ettevõtte omast sissetulekust peab üle 50% maksudeks maksuma? Kas see on õige majanduspoliitika? Missugust kokkuhoidmist niisuguse maksuvõtmisega äratame? Kas sellega rahva töö ja tahtetunnet süvendame? Ei kunagi mitte. Tõin näitused esimesel lugemisel, kus 14 miljonist peab 58% ära maksuma. Kas see on meie

varanduse kasvatamise poliitika? Ei ole. Meie riigi eelarve näitab väljaminekuid üle 8 miljardi ja ometi on tarvis see 8 miljardit maksu maksjalt rahvalt sisse võtta. Olge head, öelge, kas see kasvatab kodanikkudes niisugust tunnet, et meil saab varasid kasvatada. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Riigi üksiku inimese rikkus on terve riigi ja rahva rikkus. Meil on aga niisugune vaade valitsemas, et kui keegi on suutnud natukene oma ettevõtet elujõuliseks muuta, siis pannakse ta peale nii suured maksud, et ta peab ettevõtte ukse sulguma.

See ei ole avalik saladus, kui räägitakse, et mitmed suured ärid, kes on pankrotti jäämisel või pankrotti jäänud, saavad viimase hoobi, kui maksuinspektorid nõuavad politsei kaudu maksusid. Kui niisuguse seadusega, nagu riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seadusega, tahetakse maksusid suurendada, siis peame hakkama mõtlima, kui kaugemale me jõuame, meie peame kord selge majanduspoliitika sihi kindlaks määrama. (O. Gustavson, stp: Miks Teie ei räägi seda härra Teemandile? J. Voiman, stp: Hakake ise Riigivanemaks!) Teie võite ise hakata. Kui nädala eest kriis tehti... (J. Piiskar, stp: Kes tegi kriisi? J. Voiman, stp: Holberg tegi.)

Meil on võim antud Riigikogu kätte, teist võimu ei tunta Eesti riigis kui Riigikogu, ja Riigikogu peab vastutama nende tagajärgede eest, mis meil praegu on. Vastutus, et meie riigi eelarve on rohkem kui 8 miljardit suur, langeb mitte valitsuse peale, vaid Riigikogu peale, kes on eelarve vastu võtnud.

J. Piiskar (stp): Härra Tonkman'i hädaja appihüüded võiksid olla omal kohal, kui parempoolne enamus — koalitsioon, kes meie majanduspoliitika eest vastutav on, kes selle 8-miljardilise eelarve kokku on seadnud, kui see koalitsioon need hädahüüded arvesse võtaks ja oma majanduspoliitikat revideerida tahaks, siis ei oleks meie selle vastu, vaid võiksimme härra Tonkman'ile ainult õnne ja edu soovida. Aga tänase päevakorra-punkti juures ei ole see koht, kus neid probleeme arutada. Nädalate pärast jõuab eelarve Riigikogusse, selle valitsuse poolt loodud eelarve, kelle juht kuulub sinnasamasse rühma, kuhu härra Tonkman'gi, siis võtame need küsimused vaatluse alla ja vaatame, mis õieti põhjuseks on, et asjad nii viltu on.

Härra Tonkman kõneleb Riigikogust kui kõrgemast ühtlasest võimust, kuid minu arvates ei saa kõnelda Riigikogust kui ühtlasest võimust seinast sein, vaid võim on koalitsiooni-rühmade enamus. Ja kui härra Tonkman ütleb, et see võim on vastutav, siis vis-

kab ta kinda just sinna poole, kuhu ta ise kuulub. Meie aga ei tunne ennast vastutavad olevat selle halva seaduse eest, kus mõni ametnik vähem palka hakkab saama, kui ta enne on saanud. Härra Tonkman peaks koalitsiooni-erakondadele eriti peale käima, et nad tähelepanu juhiksid kõigi nende halbtuste peale ja neid parandaksid ning sarnast poliitikat enam ei jätkaks.

Väga huvitav näide oli see, kui härra Tonkman siin jagamise-poliitika ette tõi. Ei saa kuidagi viisi aru, kuidas see jagamise-poliitika siia peaks kuuluma. Kui jagamise mõistet niiviisi seletada, kui meil maksuseaduse mõistet seletati, siis võiks ehk öelda, et siin on jagatud riigiteenijaid jaotamise mõttes: ametnikkudeks, vabapalgalisteks ja ülemääralisteks. Nii palju on siin, härra Tonkman, jagamisega tegemist ja see on, ma ütlen, väga halb jagamise-poliitika, kui inimesi, kes kümneid aastaid riigiteenijaskonda on kuulunud, olgugi mitte kogu aja Eesti valitsuse kestusel, näiteks metsametnikud ja raudteeteenijad, kes aastakümned on tundnud ennast kuuluvaks riigiametnikkude peresse, täiesti üheõigustlike liikmetena, nüüd jagatakse selles mõttes, et nad lükatakse teiste hulgast välja, nende õigusi kitsendatakse, nendest moodustatakse mingisugune eriklass, keda vaid sallitakse, kellele õigusi ei taheta anda. Ainult see „jagamine“ on selle seadusega ühenduses. Kui härra Tonkman jagamist teises mõttes tarvitab, nagu tema kõnest aru võis saada, siis küsin ma, kus on need jagajad? Kes jagavad meie riigi metsi, eks need kuulu ju koalitsioonirühmade hulka? See on ju üks suurem valitsuse erakondadest. Kes maid jagab kirikutele? Vaadake, seal on need jagajad. (H. Anniko, krst: Teie tahate kirikumaid jagada! J. Hünerson, põl: Ja, ja, kirikumaid jagati!) See on ilmtingimata jagamine. Ja, härra Tonkman, mis meie teeme, ma ütlen just meie, meie pahempoolsed, eriti sotsialistid, oleme selle jagamise vastu võidelnud.

Nende jagamiserakondade poolt on meile etteheiteid tehtud, et meie jagamise vastu võitleme. (Ägedad vahelhüüded paremalt poolt ja kristlikust rahvaerakonnast.) Teie näete nüüd, need härrad lähevad juba praegu ärevusse, kui kõneleda, et nende jagamine halb jagamine on. Aga ega see veel kõik ei ole. Sarnaseid jagamisi võime ka mujal näha. (Vahelhüüe keskelt: Anname mõisad tagasi.) Kuhu on jäänud näiteks suured hulgad meie rahva varandusest, mis kapitalina või muul viisil omal ajal tarvitada on olnud? Need on ära jagatud üksikutele isikutele, äridele või üksikutele pankadele, kellest ühed pankrotti jäänud, teised oma võlgu maksta

ei jõua. Aga kui teie otsite seda jagamist, mida härra Tonkman tahtis pahemale tiivale ette heita, siis seda jagamist ei leia teie kuskilt. Tähendab, asjata on siis pahemale poole vaadata, kui jagamisest jutt, vaid siis tuleb just vaadata paremale poole. (Riigivanem J. Teemant: Nüüd on Teil pooled segi läinud!) See on sel ajal ikka nõnda, kui meil lehmakaupa tehakse — kui vana valitsuse asemele uut luuakse, siis on seal pool ikka pooled segi. (Riigivanem J. Teemant: Siiamaani olen abidena otsinud ainult hobuseid.) Sellepärast arvame meie, et praegu kõnelema majanduslikkudest raskustest ja majanduslikust kitsikusest üldse mingit mõtet ei ole, mitte sellepärast et kitsikust ei ole, vaid sellepärast, et selle kitsikuse lahendamise ei ole kuidagi ühenduses ega saa seda lahendada koos riigiteenijate palkade küsimusega. See on täiesti iseküsimus ja seda küsimust tuleb lahendada ja vaadelda ainult sellel pinnal, nagu see lahendatav on. Kui riik on oma teenistusse palganud teatava hulga ametnikke, kui ta kasutab nende tööjõudu, siis peab ta neile andma teatavat vastutaset, see on palka. Kui riik oma ametnikkudel nõuab täit tööjõudu ja vastutust, siis peab riik ka sarnase vastutaset andma, mis võimaldab ametnikkudel ära elada. Härra Tonkman rääkides raskustest ja majanduslikust kitsikusest, oleks pidanud parem näitama, et 6500 marka on palk, mille juures saab miljonäriks, millest saab ära elada ja ülejääk koguda. Seni kui härra Tonkman seda teinud ei ole, ei saa öelda et 6, 7 või 8 tuhat oleks sarnane palk, mille kohta võib öelda, et see üles kruvitud. See palk on alla elatismiinimumi. Ja kui küsimust nii seada, kui riik maksab ametnikkudele palka alla elatismiinimumi, missugust tööd on siis riigil õigus ametnikelt nõuda. Kui Teie poole elatismiinimumist palgaks maksate, siis peaks loogiliselt eeldama, et riigiteenija ka ainult poole oma tööjõust riigile pühendab. Kas see on siis otstarbekohane? Ma arvan, et riik peab kindlustama elatismiinimumi. Kui öeldakse, et ametnikke on palju ja selle tõttu võib summa suureks minna, siis on härra Teemandi kabinett see olnud, kes selle tähe all on elanud, et ta ametasutusi tahab ümber korraldada ja kokku tõmmata. Olge head! Kui ta aga seda ei ole teinud, siis on selleks kaks põhjust, kas see, et ei suudeta või ei osata seda teha, või see, et praeguses olukorras ei saada kokku tõmmata. Ma arvan, et just viimane on tegelik põhjus. Kuni meil ei ole asjaajamine ümber korraldatud ja riigiaparaati muudetud, ei suudetagi midagi ette võtta koondamise alal. Praeguse asjaajamise viisi juures ei tõmba teie midagi kokku ja sellepärast ei ole amet-

nikud süüdlased ega vastutavad selle eest, kas nende palkade peale palju või vähe kulub. Iga ametnik on õigustatud saama nii palju palka, et ta vähemalt elatud saab. Praegusi palku ei või nimetata inimväärilisteks palkadeks, ei või ka öelda, et nad vastaksid elatismiinimumile.

Juhataja R. Penno: Sõna on rkl. Martinson'il.

M. Martinson (põl), kohalt: Ei tarvita!

M. Laarman (põl): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! On arusaadavad teatavatel juhtumistel teatavad kõned. Minule isiklikult on arusaadav härra Piiskar'i kõne. Minu arvamine järgi ei rääkinud praegusel korral siin mitte Riigikogu liige Piiskar, vaid riigiteenijate liidu esimees härra Piiskar, ja sellelt seisukohalt on arusaadavad need väited, mida härra Piiskar esile tõi. Härra Piiskar ütles muu hulgas, et tema rühm ei võta oma peale vastutust nende väljaannete eest, mis nad siin teevad ega taha seda ka edaspidi teha. Minule paistab, et siin peaks Riigikogu liige esinema ikkagi Riigikogu liikmena esimeses jões ja alles teiseks võib ta esineda mõne teisena. (J. Hünerson, põl: See on õigel!) Kuidas saab näiteks nii esineda, nagu siin härra Johanson, kus ta teeb ettepaneku, et tuleksid teataval määral eelarve suurendused läbi viia, kuid sealsamas ütleb, et tema ei võta selle eest vastutust oma peale ega tea öelda, kust need summad võetakse. Siin tahetakse üles võtta summad, mis panevad maksumaksjatele peale suured väljaminekud, kuid ei teata kust just need summad tulevad. Mina juhiks in tähelepanu nimelt sotsiaalseaduste peale. (L. Johanson, stp: Missugused need on? Näidake, missugune sotsiaalseadus niipalju maksab.) Mina arvan, et Teie võite seda väga hästi ise järele vaadata, sest ka Teil on arvatavasti eelarve-raamat käes. Ja kui Teie ise sealt seda kätte ei leia, siis olen nii vastutulelik ja juhatan Teile, kui minu poole pöörate. (L. Johanson, stp: Aitäh sellelegi eest, rohkem ma Teilt ei looda.) Minu arvates peaksid Riigikogu liikmed ikkagi vastutavad olema nende ettepanekute eest, mis nad teevad, ja selle peale mõtlema, kust need summad võetakse. Praegusel korral aga ei tea pahempooled härrad, kust need summad võetakse, mis tahetakse välja anda ja kuidas saadakse eelarve tasakaalu viia. (J. Piiskar, stp: Küsige härra Teemandilt või härra Sepalt, kust need summad saab. Kas meie peame teie valitsusele summasid näitama.) Härra Piiskar soovib mulle härra Riigivanem Teemandilt

järgi küsida nende summade asjus, mille kohta härra Johanson ettepaneku tegi. See on küll kõik muu, aga mitte loogikapärane. Härra Johanson teeb ettepaneku, ja mina peaksin härra Riigivanemalt küsima, kust need summad tulevad.

Ma tahaksin veel ühe väikese märkuse teha selle kohta, mis siin räägiti jagamisest. Minu teada on meil hoopis teised seadused, mis jagamise poole välja lähevad. (J. Piiskar, stp: Näiteks.) Näiteks, härra Piiskar, talude jagamise seadus. Need tulevad teie poolt küljest. Mis siin tähendati kirikumaa jagamisest, lubaksin ma meelde tuletada, ma ei ole küll kristlane, kuid teil oli siin väikene vehklemine omavahel, et minu mälestuse järgi ei olnud, härra Piiskar, tegemist sellega, et kirikutele taheti riigi maid ja metsi välja jagada. Minu teada oli seaduse mõte see, et kirikutele antakse osa nende oma maid tagasi, ja see on hoopis teine asi. (J. Voiman, stp: Härra Laarman, kui palju nad nõudsid? J. Piiskar, stp: Kus neil need oma maad olid?) Sellelt seisukohalt, nagu nüüd härra Piiskar ütleb, et kus neil oma maad olid, siis meie edasi vaielda ei saa, sest kui sellelt seisukohalt välja minna, et „semlja nitshja“, siis on muidugi härra Piiskar'il õigus, sest tema arusaamise järgi maa ei või ju kellegi oma olla. Aga härra Piiskar võib nii ja teisiti, praegu on ta sotsiaaldemokraat, varemalt aga sotsialist-revolutsionäär ja iseseisev sotsialist, ja kui meie alles kooliõpetajad olime, laulsime „Jumal, keisrit kaitse sa.“ (L. Johanson, stp: Kas Teie laulmata jätsite? Siis ei olnud ühtki inimest, kes ei laulnud.)

K. Tonkman (põl) (asub kõnetoolile): (L. Johanson, stp: Teie laulate nüüd „Jumal, keisrit kaitse sa“ Tonkman'i viisil. Hulgalised vahelhüüded)

Juhataja **R. Penno**: (Helistab.) Palun rahu, kõneleja aeg on piiratud! (J. Vain, stp: Ega ta veel kõnelema ei ole hakanud!)

K. Tonkman (põl): Austatud Riigikogu liikmed! Väga huvitav ja iseäraliselt huvitav oli härra Piiskar'i kõne. Mind huvitas väga, kuidas tema tõsiasju ümber käänab ja kõike teistpidi ette kannab, aga kahjuks olid kõik need teravad otsad härra Piiskar'i oma poole tagasi pööratud. (M. Laarman, põl: Paks nahk — ega tema ei tunne!) Härra Piiskar rääkis kulude suurenemisest ja sellest, millest see kõik tuleb, — see olla kõik härra Teemandi ja tema valitsuse süü. Mina ei ole kuulnud, et härra Teemant või tema

kabinetist keegi minister oleks teinud ettepaneku, et tuleb palgaredelit nii- ja niipalju tõsta. Seda ei ole tehtud, vaid seda tegi teie oma rühma liige Johanson, ja mina kõnelesin sellest, et meie ei saa teha niisuguseid käelikutusi, et anname nii- ja niipalju juurde. Kuidas saab siis praegust valitsust või ka tulevast valitsust võtta vastutusele, kui tehti Riigikogu enese poolt niisugused ettepanekud, mis meil teatud eelarve või teatava seaduse tasakaalust välja viivad — ja valitsus peab siis selle eest vastutama! (J. Piiskar, stp: Eks meie loome siis niisuguse valitsuse, kes saab vastutada!) Noh looge siis! Valitsuse loomise puhul on Riigikogu esimees ka teie rühma esitajatega kõnelenud. (J. Piiskar, stp: Meie rühmale ettepanekut tehtud ei ole.) Teie rühmale lähemalseisev „Vaba Maa“ kirjutab seda, et on kõneldud. (A. Anderkopp, tõi: Mis asja? Et sotsidele ettepanek on tehtud? Tooge see leht välja!) Mina ei armasta käia „Vaba Maa“ pakk kaenlas, et teile reklaami teha. (A. Anderkopp, tõi: Näinud ei ole, aga rääkida teate!) Valitsus esitas seaduseelnõu, kuid Riigikogu pookis sellele 18 miljonit juurde. (Riigivanem J. Teemant: 48!) Kuidas saab valitsus selle eest vastutada, kui Riigikogu ise hakkab juurde panema. (T. Kalbus, tõi: Mis valitsuse kaitsja Teie olete?) Ma seletan sellepärast, et enam niisuguseid ettepanekuid ei tehtaks. (A. Anderkopp, tõi: Mis valitsuse esitaja Teie siis olete?) Härra Anderkopp, rääkige siis, kui mina ei räägi. (A. Anderkopp, tõi: Mis Teie siis räägite?) Aga miks Teie siis räägite? (A. Anderkopp, tõi: Aga miks siis Teie räägite?)

Juhataja **R. Penno**: (Helistab.) Palun rahu, palun kõnelejat mitte segada.

(Chr. Kaarna, tõi: Härra Anderkopp'ile jäi viimane sõna, öelge veel üks kord peale!) Ta räägib iseenese eest kui mees, miks siis Teie, härra Kaarna, veel vahele segate.

Väga huvitav oli kuulda, kuidas rkl. Piiskar kõneles jagamise-poliitikast. Nüüd olevat kõik teised jagajad, aga mitte sotsialistid. Mina ei saa niisugusest kõnelemisest aru. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) See on üks väga vana ja ärakulunud lause. Alles eile õhtul tuli üks uus jagamise seadus Riigikogu liikmetele kätte, millega tahetakse talusid ära jagada. Kui keegi on elumaja mõne talukoha peale ehitanud, siis võetakse sealt jälle tükk välja ja antakse teisele ära. (Vahelhüüe pahemalt poolt. — L. Johanson, stp: Mis Teie siis ütlete,

et aru ei saa!) Mis Teie räägite, et see nii ei ole. Ma ei usu, et sotsialistid oleksid oma poliitikat üleöö muutnud. Alles eile õhtu näitab, et teie jagamise-poliitikat pooldate. (M. Martna, stp: Mis Teie räägite jagamisest, Teie ei tea ju sellest midagi!) Oleks väga huvitav, kui härra Martna tuleks ja kõneleks, missugune jagamine peab olema. (Vahelhüüe M. Martna, stp poolt.) Siis meie ei lähe tülli kahekesi, nagu praegu, siis ajame ilusasti juttu. (J. Voiman, stp: Praegu on üks halb jutt!) Nii näeme, et sotsialiste huvitab jagamine, kui niisugune seadus sisse antakse, millega teise omandus teisele edasi antakse. (J. Piiskar, stp: Siin on ju müümine ja ostmine, mis jagamine see on?!) (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Müümise ja ostmisega on lugu niisugune, et kui ma vabalt müüa tahan ja siis teie vabalt ostate, see on müümine; aga kui kedagi sunnitakse seda tegema, see ei ole enam müümine ega ostmine. Nii näeme meie, et siin tahetakse vastutust panna koalitsiooni rühmade peale ja valitsuse peale. Seda ühelt poolt. Teiselt poolt, kui Riigikogu opositsiooni ettepaneku vastu võtab, siis seal keegi muu ei saa vastutajaks olla, kui Riigikogu ise. (A. Anderkopp, tõer: Mitte opositsioon! Ega opositsioon enamuse ole.)

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Holberg**: Lugupeetud rahvasaadikud! Ma tahan vastata ainult küsimuste peale, mis toodi ette käesoleva eelnõu puhul. Kõigepealt tahan tähendada, mis tähendab härra Johanson'i ettepanek. See ettepanek tähendab seda, et üldse palgaredelit ühe astme võrra tõstetakse. Mis oleks selle tagajärg? Tagajärg oleks see, et umbes 75 miljoni ümber väljaminekud suureneksid, mitte vähem, vaid rohkem. See oleks siis, kui kõige alama astme ära kaotaksime ja terve palgaredel tõstetakse ühe astme võrra edasi. Nii et siis võivad herrad rahvasaadikud ise järeldusi teha, mida see tähendab.

Edasi, mis puutub härra Piiskar'i, kui riigiteenijate ametiühisuse esitaja kõnesse, siis oleks mul niipalju tähendada... (J. Piiskar, stp: Härra Holberg, vast ehk olete kuulnud, et ma Riigikogu liige olen.) Ma tahaksin niipalju tähendada, et see vana laul ametnikkudeks ja vabateenijateks jaotamise kohta on juba 2 aastat kuulda, ja ma tahaksin rahvasaadikutele seda küsimust lühidalt selgitada. Komisjonis olid pikemad vaidlused selle üle, kas 1500 metsavahti võtta ametnikkudeks või mitte. (Vahelhüüe J. Piiskar'i, stp

poolt.) See oleks õnnetus neile inimestele, kellest härra Piiskar räägib. (J. Piiskar, stp: Laske see õnnetus tulla siis minu peale.) Meil ei ole Teist kahju, vaid neist 1500 inimesest. Riigiteenistuse seaduse § 28 räägib nii: „Teenistusest puudumise, samuti teenistusse hiljaksjäämise mõjuvateks põhjusteks on: 1) haigus, sõjaline tegevus, tulekahju, veeuputus ja raudtee või laevasõidu seisak, kui need takistavad teenistusse ilmumist; 2) vahi all olemine; 3) vanemate, naise või laste surm või raske haigus. Brandina võib ülemus oma äranägemisel ka muid põhjusi mõjuvaks tunnustada. Haiguse pärast puudumise kestus konstateeritakse vastava usaldusarsti tunnustuse põhjal. Teiste mõjuvate põhjuste kestuse üle otsustab ülemus.“ Ma tahaksin küsida, kas saab siin metsavahti teenistusolemise aega kindlaks teha. Kui meie asume seisukohale, et metsavaht on ametnik ja et ametnikud peavad hommiku kella 8 kuni 3 ametis olema, siis peab ka metsavaht metsas olema, aga peale selle ei pruugi ta metsas olla. Tagajärg oleks see, et meie oleme absurddini jõudnud.

Edasi räägib riigiteenistuse seadus, et ametnik peab vastama järgmistele nõuetele: peab olema Eesti vabariigi kodanik ja oskama riigi keelt; peab olema vähemalt algkooli 6-aastasele kursusele vastava haridusega. Hea küll. Meie teame, et kuueklassilisele algkoolile vastab Vene ajast „gorodskoi“ kool. Ma tahaksin näha, kui palju nende inimeste hulgast on „gorodskoi“ lõpetanud. Muidugi on tagajärg see, et tuleks lahti lasta kõik metsavahid ja võtta nõutava haridusega isikud kohtadele, kes võib olla asjaga veel vähem kompetentsed, kui endised metsavahid. Samasugune lugu on rööpaseadjatega, postiljonidega, ravitsusasutuste- ja hullumajade perenaistega ja teistega. Kõiki neid taheti ametnikkudeks võtta. Ametniku mõistel on teatud sisu, see on kord juba Riigikogus fikseeritud ja ei saa seda laulu laulda kaks aastat, ilma et midagi edasi sünniks. Tahaksin ära tähendada, missugune on vahe ametniku ja vabapalgalise vahel. Ainult see, et ametkond võib vabapalgalise ümber paigutada teisele kohale ilma sellelt nõusolekut küsimata. (J. Piiskar, stp: Võib ilma pensionita jätta.) Ei, saab ka pensioni. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Ametnikke võib ka lahti lasta.) Jah. Aga lugu seisab selles, et kui tahetakse vabapalgaline üle viia, siis ei pruugi temalt nõusolekut küsida, ei tule ette ka mingisugused teised juriidilised toimingud. See on siin peaasi. (J. Piiskar, stp: Härra Holberg, kes oli siis see, kes ütles, et kes laseb vabateenijat 30 aastat teenida?) Teie laske

siis see valitsus lahti, see on teie teha. Ametnikku võib ka, nagu juba tähendasin, ümber paigutada, kuid tema käest peab luba küsima, järele vaatama, kas see on temale vääriv koht ja kui ei ole, siis võivad seal sekeldused tulla. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Niisugust asjata juttu võite rääkida mujal, aga mitte siin Riigikogus. (J. Piiskar, stp: Aruandjale see jutt ei kõlba.) Kui ma asja ei selgitaks, siis ütleksite jälle, et püüan teile prügi silma ajada. (J. Vain, stp: Vaadake aga hästi oma rühma poole, siis näete, kas teie juhid kiidavad või noomivad.) Siin räägiti 6.000-margalisest palgast, öeldi, see olla praeguses viletsas seisukorras liig väike. Ma toon näite, omal ajal, see on Vene ajal, sai postiljon palka kuus 12 rubla, mis Eesti markades 2.000 marka välja teeb. Seal võtame näiteks ka perenaise palga, kes saab kuus 6.000 marka ja prii korteri. Vene aja järele arvates oleks see üle 30 kuldrubla. (J. Voiman, stp: Kas Teie igatsete vana Vene aega tagasi?) Härra Piiskar tõi ka seda ette, missugused õigused olid ametnikkudel Vene ajal. Ma arvan, et siin on mõisted teatud määral segi aetud. Riigi algupäevil said kõik inimesed, kes riigiteenistuses, koosseisudesse paigutatud ning ametnikkudeks nimetatud. Ametniku mõiste on hoopis teine neis asutustes, kus puhtmajanduslikke funktsioone kuskil riiklikkudes huvides toimetatakse.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Johanson'i poolt on järgmine ettepanek: „b) muil riigiteenijail: XI aste — 16.000; XII aste — 15.000; XIII aste — 14.000; XIV aste — 13.000; XV aste — 12.000; XVI aste — 11.000; XVII aste — 10.000; XVIII aste — 9.000; XIX aste — 8.000; XX aste — 7.500; XXI aste — 7.000; XXII aste — 6.500.“

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Asun § 2. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 3-da osa — Riigikogu kantselei.

§ 3. Riigiasutuste koosseisud, kus riigiteenijad riigiteenistuse seaduse § 1. põhjal („Riigi Teataja“ nr. 149 — 1924. a.) on liigitatud ametnikkudeks, mis märgitud vastavalt tähega „a“, ja vabateenijateks, mis märgitud vastavalt tähega „v“, määratakse ühes vastavate kuupalkadega kindlaks järgmiselt:

Riigikogu kantselei.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Asjadevalitseja	a	1	35.000.—
Kantseleijuhataja	a	1	22.000.—
Pearaamatupidaja	a	1	18.500.—
Komisjoni asjaajaja	a	2	17.000.—
Protokollide korraldaja	a	1	14.000.—
Kantselei asjaajaja	a	1	12.000.—
Laekahoidja-arveametnik	a	1	12.000.—
Asjaajaja	a	1	10.000.—
Käsusutusametnik	a	1	10.000.—
Registraator-arhivaar	a	1	8.000.—
Registraator	a	1	7.500.—
Korrektor	v	1	12.000.—
Korrektori abi	v	1	8.000.—
Kiirkirjutaja	v	2	10.000.—
Kiirkirjutaja	v	2	8.000.—
Kiirkirjutaja	v	5	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—

Kokku Riigikogu kantselei 25

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

Riigivanem ja riigikantselei.

A. Riigivanem.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Riigivanema adjutant	a	1	18.500.—

B. Riigikantselei.

Riigisekretär	a	1	35.000.—
Riigisekretäri abi, (ühtlasi riigiraamatukogu ja riigiarhiivi direktor)	a	1	30.000.—
Pearaamatupidaja	a	1	18.500.—
Vanem asjaajaja	a	1	11.000.—
Asjaajaja	a	1	11.000.—
Raamatupidaja	a	1	11.000.—
Registraator	a	1	8.000.—
Noorem asjaajaja	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

C. Riigiraamatukogu.

Raamatukogu ametnik	a	3	7.000.—
---------------------	---	---	---------

D. Riigiarhiiv.

Abidirektor	a	1	20.000.—
Arhivaar	a	1	12.000.—
Arhiivi ametnik	a	2	7.000.—

E. Riigi statistika keskbüroo.

1. Juhatus ja kantselei.

Direktor	a	1	30.000.—
Statistik-redaktor	a	1	24.000.—
Graafik	v	1	18.500.—
Sekretär	a	1	14.000.—
Korrektor	v	1	14.000.—

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Arhivaar	a	1	9.000.—
Ekspediitor	a	1	7.500.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

2. Üldosakond.

Osakonna juhataja	a	1	20.000.—
Statistik-arst	a	1	15.500.—
Vanem statistik	a	2	14.000.—
Statistik	a	2	9.000.—
Statistik-arveametnik	a	6	7.500.—

3. Majandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	20.000.—
Statistik-majandusteadlane	a	1	15.500.—
Vanem statistik	a	2	14.000.—
Statistik	a	2	9.000.—
Statistik-arveametnik	a	7	7.500.—

4. Põllumajandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	20.000.—
Statistik-agronoom	a	2	15.500.—
Statistik	a	3	9.000.—
Statistik-arveametnik	a	2	7.500.—

Kokku Riigivanem ja riigi-
kantselei 59

Juhataja **R. Penno**: Härra rahaministrilt on järgmine ettepanek: „Riigivanem ja riigikantselei; riigi statistika keskbüroo. 1. Juhatus ja kantselei.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Korrektor	14.000.—	12.000.—
Ekspediitor	7.500.—	7.000.—
Registraator	7.500.—	7.000.—

2. Üldosakond.

Vanem statistik	14.000.—	12.000.—
Statistik	9.000.—	8.000.—
Statistik-arveametnik	7.500.—	7.000.—

3. Majandusosakond.

Vanem statistik	14.000.—	12.000.—
Statistik	9.000.—	8.000.—
Statistik-arveametnik	7.500.—	7.000.—

4. Põllumajandusosakond.

Statistik	9.000.—	8.000.—
Statistik-arveametnik	7.500.—	7.000.—

T. Kalbus (töer): Härra rahaminister on ettepaneku teinud, kõik need suurendused, mis erikomisjon koosseisudes tegi, kustutada ja vastu võtta need palgamäärad, mis Vabariigi

Valitsus esitas. Erikomisjon suurendas, peale härra rahaministri ettepanekut palku ka osakonna juhtidele, nimelt kolmele juhile ja statistika keskbüroo juhatajale, tähendab kõrgematele ametnikkudele. Nende palgamääradega, mis komisjon arvas tarvilikuks ühtlustada teiste ametkondadega, Vabariigi Valitsus ühines, kuna mõnede väiksemate ametnikkude palkadega ei leia Vabariigi Valitsus võimalust ühineda. Ma arvan, et see ettepanek, mida tegi härra rahaminister, ei ole sugugi põhjendatud. Ma toon mõned andmed, mis pärast erikomisjon arvas tarvilikuks neid palku mõnele inimesele tõsta. Eelmisel aastal oli statistika keskbüroos 71 ametnikku, Vabariigi Valitsus on statistika keskbüroo koosseisu koondanud ja praegu on seal 42 ametnikku, tähendab, statistika keskbüroos on 40,8% ametnikke koondatud. See palgasumma, mis koondamise tõttu on tehtud, teeb välja 1.494.800.000 marka. Erikomisjon on suurendanud võrreldes Vabariigi Valitsuse ettepanekuga palku 384.000 marga võrra aastas. Nii oleks siis kokkuhoidu statistika keskbüroos võrreldes läinud aastaga 1.110.800 marka. Siin on suured koondamised läbi läinud, on selle tõttu palku suurendatud, kuid see jätab siiski suure ülejäägi koosseisude koondamise arvele. Teiseks, kui erikomisjonis statistika keskbüroo koosseisu arutati, oli suurendus-ettepanekutega täiesti solidaarne riigikassa juhataja, kes tõendas, et tööpoolest riigikassa, läbi vaadates statistika keskbüroo koosseise, on üksikutel juhtumistel eksinud. Härra rahaminister hommikupoole ütles, et temal kahe-kolme päevaga võimalik ei ole olnud kõikide palku läbi vaadata. Seda tööd teeb peaaesjalikult riigikassa juhataja, viimane aga ütles komisjonis, et seal on eksitused juhtunud ja neid võiks parandada, kuid temal ei ole Vabariigi Valitsuse volitust, komisjonis tehtud suurendus-ettepanekutega ühineda. Eksimised statistika keskbüroo koosseisus olla juhtunud järgmistel asjaoludel. Kui võrrelda raudtee statistika osakonda riigi statistika keskbürooga, siis seal olid ametnikud teiste nimede all, näiteks arveametnik, kantseleiametnik, kuna Vabariigi Valitsuse ettepanekus need ametnikud on ümber nimetatud statistikuteks ja nende palgad ei ole proportsionaalselt kõrgendatud, vaid seal on lihtsalt palka juurde pandud ümbernimetusega ühenduses. Näiteks, kantseleiametnik palgaga 6.800 hakkab nüüd statistiku nime all palka saama 12.000 marka. Tähendab ligi poole võrra on palka tõstetud. Edasi, ametnik, kes kontrollosakonnas sai 5.500—6.200 marka, hakkab nüüd 8.000 marka saama. Kui võtta statistika keskbüroo vastavaid ametnikke, siis näeme, et seal

palgad hoopis madalamad. Ma ei vaidle selle vastu, et raudteeametnikkudele on palku kõrgendatud. See on hea, kui Vabariigi Valitsus on võimalikuks leidnud väiksema palgaga ametnikkudele palka tõsta. Aga kui Vabariigi Valitsus leidis võimalikuks ühel pool palku tõsta, siis ei või statistika keskbüroos teistsuguseid palku määrata samadele ametnikkudele, vaid peame ka seal kõrgemad palgad määrama. Riigi statistika keskbüroos ei tee inimesed puhttehnilist tööd, nagu näiteks raudteevalitsuses, vaid nende töö on teaduslik, ja nende inimeste tööd on erikomisjon hinnanud, tõstes üksikute ametnikkude palku summadeni, nagu komisjoni ettepanekus ette nähtud. Sellepärast, arvesse võttes riigikassa juhataja seletusi erikomisjonis, samuti arvestades ka rahaministri seletusega, et tä isiklikult kõikide komisjonis tehtud kõrgendustega tuttav ei ole, ja et riigi statistika keskbüroo koosseisude vähendamise tõttu palgakulud tuntavalt vähenenud, arvan, et ei ole mingisugust alust ega põhjust rahaministri ettepanekut vastu võtta ja teisele seisukohale asuda, kui erikomisjon. Kordan veel, et palgakõrgendused ei too kuigi tuntavat kulude suurenemist, sest koosseisusid on 40,8% kokku tõmmatud.

J. Piiskar (stp): Mina võtsin sõna kõigepealt faktiliseks märkuseks, et aruandja tähelepanu ühe asjaolu peale pöörata ning temalt selle üle selgust pärida. Aruandja ütles, et vabapalgalised ja ülemääralsed on tarvilikud selleks, et ametnikke ühest kohast teise võiks ümber paigutada. Riigikogu poolt on aga 1924. aastal vastu võetud riigiteenistuse seadus, mis-sugusele seadusele härra Holberg väga lähedal seisis, ja mille § 11 ütleb järgmist: „Ametisse määrav ülemus võib teenistuse huvides ametniku üle viia teise sama- või kõrgemapalgalisse ametisse. Kui üleviimine sünnib vastu üleviidava tahtmist, otsustab üleviimise järgmine kõrgem ülemus peale ametniku seletuste läbivaatamist.

Vabariigi Valitsuse poolt ametisse määratud ametnikkude üleviimise otsustab lõpulikult Vabariigi Valitsus, enne seda igakord üleviidava ametniku seletusi ära kuulates.“

Siin on selle paragrahvi juures veel märkus, mis ütleb, et erandi võib teha mõnel üksikul juhtumisel Vabariigi Valitsus. Tähendab, et siin ei ole mingisuguseid ülesaamatu raskusi. Eriti langevad ära motiivid, nagu ei võiks ametnikkudeks muuta suurt hulka riigiteenijaid sellepärast, et siis ei saaks neid ühest kohast teise paigutada. Teiselt poolt aga teame, et teatav osa riigiteenijaid niisuguse liigitamise läbi on väga raskesse seisukorda pandud. Härra Holberg ütleb küll, et siin ei ole mingisugust

vahet, neil on pensioniõigus jne., kuid on teada, et just härra Holberg see oli, kes ütles: „Kes siis nii rumal oleks, et ametnikku nii kaua teenistuses peaks, kuni ta pensioni jõuab välja teenida.“ Ei ole kahtlust, et ametnik enne lahti lastakse, kui ta teatud aja saab ära teenida. See on, mille peale tahtsin tähelepanu juhtida.

Siis ütleb veel sama seaduse § 13: „Ametnik, kelle ametkoht kaotatakse, viiakse üle uuele kohale samas ametkonnas, vaba kooha puudumisel aga ametnikkude reservi, mis asub töö- ja hoolekandeministeeriumi juures ja mille korralduse määrab kindlaks Vabariigi Valitsus. Samuti viiakse ametnikkude reservi käesolevas paragrahvis ettenähtud põhjusel kohata jäänud kaitseväelased.“

Kas härra Holberg võib öelda, et vabapalgalisi üle viiakse ametnikkude reservi? Ei, seda ei saa härra Holberg mitte öelda. Kas on siin nüüd teatav vahetegemine vabateenijate ja ülemääraliste kahjuks. Tingimata on. Ja selle peale ongi tähelepanu juhitud. Kui riik oma teenistusse teatava arvu ametnikke või riigiteenijaid võtab, et ta siis peaks nendele ühtviisi kindlustama teenistuses olemise ja looma kõik need võimalused, mis selle teenistusega ühenduses on, — kuid seda meie praegusel korral ei näe. Sellepärast on täiesti asjatu, kui aruandja ütleb, et see vahetegemine ametnikkude suhtes on täiesti ükskõik ametnikkudele, ainult valitsusele võimaldada see talitada sarnaselt, mis muidu vast nii hästi võimalik ei ole. Ma ütlen, valitsusele ei tooks see mingisuguseid raskusi, küll aga hulgale ametnikkudele, kes ülemuse meelevalla mõju alla asetatakse, kus ülemus täitsa oma äranägemise järgi riigiteenijaga nii ümber võib käia, nagu seda üks või teine ülemus heaks arvab.

Edasi tahaksin alla kriipsutada seda, mille juures härra Kalbus enam üksikasjaliselt peatus, nimelt selle tendentsi juures, kuidas palku kõrgendatakse ja kuidas mitte. Selles uues palgakavas on kõrgematele palgaastetele palku juurde pandud. Selle vastu Vabariigi Valitsus ei vaidle, kuid nendele riigiteenijatele, kelle palk ei ulatu elatismiinumini, nendele ei leia valitsus võimaliku olevat palku tõsta, isegi niisugusel juhtumisel, kui komisjonis on selgunud, et ühe ja samalaadilise töö eest maksetakse ühes kohas vähem palka kui teises. Seda silmnähtavat vigagi ei taheta kuidagi parandada. Ja kui sarnaseid silmnähtavaid vigu ei taheta surnuks vaikida, vaid neile vastu vaieldakse, siis selles mõttes, et alamatel astmetel olevatele ametnikkudele äraelamist võimaldada. Minu arvates oleks see Vabariigi Valitsuse huvides. Otse arusaamatu on seega, missugustel motiividel valitsus sarnaseid ettepanekuid üldse teeb.

A. Laur (as): Sel korral kui härra rahaministri ettepanek peaks vastu võetama, teen ettepaneku, riigi statistika keskbüroo osakondade juhatajate palku vähendada 20.000 pealt 18.500 marga peale, see on üldosakonna, majandusosakonna ja põllumajandus-osakonna juhatajatele

Põhjendus on järgmine: Valitsus esitas esimene kord seaduseelnõu, kus oli osakonna juhatajatele ette nähtud palgaks 18.500 marka. Järgmised palgad olid samad, nagu rahaminister omalt poolt ettepaneku tegi. Komisjon suurendas osakonna juhatajate palku. Suurendas ka siis mõnel väiksemal ametnikul. Vabariigi Valitsus vaatas läbi ja tunnistas maksvaks suuremate ametnikkude palgad, kuna väiksematel mitte. See tähendab: Vabariigi Valitsus tunnistas enne need vahekorrad õigeks, kui osakonna juhatajate palk 18.500 marka oli, teistel niisama palju, kui uues ettepanekus. Esimene kord leidis valitsus, et vahekorrad siis õiged on, kui juhatajate palk 18.500, teistel samasugune, kui uues ettepanekus. Et mitte vahekordi rikkuda, selles mõttes ma selle ettepaneku teengi.

Rahaminister L. Sepp: Härra Kalbus'e väidete vastu pean niipalju tähendama, et siin mingisuguse eksitusega tegemist ei ole. Raudteevalitsusel on oma statistika osakond. Raudtee statistika on sama tähtis kui üldstatistika, aga et tema rohkem raudtee erihuviseid taga ajab, siis on otstarbekohasem raudtee statistikat koondada raudtee juurde. Selle juures ei ole raudtee statistika kuidagiviisi halvem, kui mõni teine statistika. (L. Johanson, stp: Vaadake, härra rahaminister, Teie ei tunne asja. Raudtee peal on arveametnikud statistikud.) Härra Johanson, see võib õige olla, et siin õiged inimesed nimetatud ei ole, kuid et raudtee statistika halvem oleks kui üldstatistika, see ei ole sellega mitte öeldud. Kuid ka arveametnikud võivad head statistikud olla. Statistikutel palgamäärad raudtee peal kui ka statistika keskbüroos olid esitatud ühesugustena. Riigikogu komisjon tahtis tõsta statistikute palku ainult statistika keskbüroos, kuid Vabariigi Valitsuse arvamine oli see, et statistikud peaksid ühesugust palka saama ja need ametnikud kõik ühesuguse väärtusega olema.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Holberg: Ma pean kõigepealt härra Piiskar'ile vastama, et see on imelik asi, et meie sotsialistid on kõigesuuremad bürookraadid ja lähevad teistest maailma sotsialistidest sellepoolest lahku, et nad tahavad, ise-

äraniis riigiteenijate liidu esimees härra Piiskar, isesugust ametnikkude klassi luua, kes nagu ei oleks riik, rahvas ega kodanik, vaid nagu ametnikkudeks loodud ja neid ei tohi puudutada. Eesõigused peavad neil olema, neil peab olema sotsialistide peaaugust väljahautud elatismiinumum, aga kodanikul ei ole midagi rääkida selle kohta. Tema kohus on neile bürokraatidele, olgu nad siis ametnikud, teenijad, korstnapühkijad või kes tahes, palka maksta. Ma tahaksin tähendada, et see ei vasta tööoludele, et alamad ametnikud on vähem palka juurde saanud kui ülemad. Ma tooksin näite. Enne oli alam palk 4—4.500 marka, mis aga nüüd on tõstetud 6.000 peale, see on 30%, aga ülemad ametnikud pole kuskil seda saanud. (J. Piiskar, stp: Miks teie alamaid tahate puudutada, puudutage kõrgemaid ka.)

Juhataja R. Penno: Asun härra rahaministri ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Ära lugeda!) (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 35 häält, vastu — 32 häält, seega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. Palun sedelid välja jagada. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 43 häält, vastu 35 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Asun rkl. Lauri ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Panen hääletamisele § 3. osa — Riigivanem ja riigikantselei — ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3. osa — Riigivanem ja riigikantselei — vastu võetud.

Kaasaruandja A. Laur (loeb):

Riigikontroll.

A. Keskasutus.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Peasekretär (ühtlasi kontrollnõukogu asjadevalitseja)	a	1	28.000.—
Sekretär	a	1	17.000.—
Arhivaar	a	1	13.000.—
Raamatupidaja	a	1	13.000.—
Registraator	a	2	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	4	6.500.—

B. Rahandusosakond.

Peakontrolör	a	1	32.000.—
Jaoskonna juhataja (ühtlasi peakontrolöri asetäitja)	a	1	28.000.—

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Panga revident	a	1	28.000.—
Jaoskonna juhataja	a	1	24.000.—
Vanem revident	a	6	20.000.—
Vanema revidendi abi	a	6	17.000.—
Revident	a	6	15.500.—
Kontrollametnik II järgu	a	1	11.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—

C. Tsiiviilosakond.

Peakontrolör	a	1	32.000.—
Jaoskonna juhataja (ühtlasi peakontrolöri asetäitja)	a	1	28.000.—
Jaoskonna juhataja	a	3	24.000.—
Vanem revident	a	8	20.000.—
Vanema revidendi abi	a	8	17.000.—
Revident	a	10	15.500.—
Sekretär	a	1	13.000.—

D. Teedeosakond.

Peakontrolör	a	1	32.000.—
Jaoskonna juhataja (ühtlasi peakontrolöri asetäitja)	a	1	28.000.—
Jaoskonna juhataja	a	2	24.000.—
Vanem revident	a	6	20.000.—
Vanema revidendi abi	a	9	17.000.—
Revident	a	9	15.500.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Kontrollametnik I j.	a	2	13.000.—
Kontrollametnik II j.	a	1	11.000.—

E. Kaitsevæeosakond.

Peakontrolör	a	1	32.000.—
Jaoskonna juhataja (ühtlasi peakontrolöri asetäitja)	a	1	28.000.—
Jaoskonna juhataja	a	1	24.000.—
Vanem revident	a	6	20.000.—
Vanema revidendi abi	a	4	17.000.—
Revident	a	6	15.500.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Kontrollametnik I j.	a	2	13.000.—
Kontrollametnik II j.	a	2	11.000.—

Kokku riigikontroll 122

E. Sulg (rhy): Riigikontrollnõukogu otsusega on koosseisu seaduse, tähendab riigiametnikkude kokkutõmbamise seaduse alusel vabastatud 3 ametnikku sõjaväe osakonnast, nimelt peakontrolöri abi, üks vanem revident ja üks vanema revidendi abi. Nähtavasti on kaalutud, et vähendamine on võimalik ja kui loogiliselt võtta, siis peab järeldama, et see eksitus peaks ka koosseisu seaduses reguleeritud saama, ja need ametnikud sealt välja jätama. See küsimus oli küll natukene teisel valgusel arutamisel koosseisu komisjonis, seal oli ettepanek, et neid üle viia keskvalitsuse juurde. Kuna nüüd aga kontrollnõukogu otsus,

mis juba on tähendanud, et ametnikud on ülearused, ja need kohad on vakantsiks jäänud, näitab, et selle seaduse mõiste põhjal neid ametnikke enam koosseisu ei saaks võtta. Sellepärast teen ettepaneku, need kolm ametnikku, kes on iseenesest juba vähendatud, koosseisust välja jätta.

Riigikontrolör J. Zimmerman: Ma palun siiski need kohad sisse jätta. Kui ma nende kohtadele inimesi võtan, siis kavatsen võtta kõrgema haridusega eriteadlasi. (Vahelhüüe J. Vainu, stp poolt.)

L. Johanson (stp): Kui on tarvis ametnikke vähendada, siis tuleb seda teha ja selle vastu vaielda ei saa. Aga kui hakatakse juba tegema nii, nagu härra Sulg kirjeldas, siis see valgustab riigiasutustesse ametnikkude palkamise viisi. Ma küsiks inimesi riigikontrolöri käest, kas on riigikontrolörile kirje tulnud inimeste poolt, kus kirjutatakse „armas või austatud kolleeg, kas ei ole võimalik sellele ja sellele kohale pääseda“, kuigi neil kohtadel on juba inimesed olemas. (Vahelhüüe paremalt poolt: Kellele kirjade kirjutamine keelatud on?) Kas on isiklikkude tutvuste ringkondadest tulnud sarnaseid kirje ja kas neid rahuldatud ning kas mõeldaks neid rahuldada?

Riigikontrolör J. Zimmerman: Sarnaseid küsimusi, millest rääkis härra Johanson, ei ole olnud. (J. Vain, stp: Sarnane kaheotsaga talitamine on häbistav! Igasuguseid vaimlikke sante korjate sinna!) Nii viisi rääkida on häbematus! (Hulgalised vahelhüüded. J. Vain, stp: Süsteem! — Korralagedus on süsteem! Riigivanem J. Teemant: Kas sarnast keelt võib rääkida!)

T. Kalbus (töer): Austatud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin paari sõnaga valgustada seda asjaolu, mis erikomisjonis riigikontrolli puhul läbirääkimisel oli, et teatud õiglust jalule seada. Kui erikomisjon riigikontrolli eelarvet läbi vaatas, siis teatati seal, et sõjaväe osakonna koosseis nõrk ja soovitati kontrolörile, et kas ta ei vaataks järele oma sõjaväe osakonna koosseisud. Järgmisel koosolekul juhtis riigikontrolör tähelepanu selle peale, et sõjaväe osakonnas olla nõrke tööjõude ja need tuleksid ametist vabastada ja teised inimesed asemele panna. Ja nüüd näeme meie härra Sule ettepanekust, et just need kohad, mille kohta härra kontrolör tähendas, et seal nõrgad ametnikud on, tahe takse kustutada. Ja kui nüüd riigikontrolör on pidanud tarvilikuks nõrgemaid mehi vabastada, siis paistab küll mulle imelik olevat

sellepärast neid kohti kustutada. Pean tähendama, et sarnane seisukoht on mulle täiesti arusaamatu.

Juhataja R. Penno: Aruandja lõpusõna ei tarvita. Panen hääletamisele rkl. Sule ettepaneku, mis kõlab järgmiselt: „Teen ettepaneku, vähendada riigikontrolli sõjaväe osakonnas: 1) peakontrolöri abi — 1, 2) vanem revident — 1, 3) vanema revidendi abi — 1.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb § 3. osa — riigikontroll — sel kujul, nagu ta esitatud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3. osa — riigikontroll — vastu võetud.

Aruandja J. Holberg (loeb):

Rahaministeerium.

A. Keskasutus.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Ministri abi (ühtlasi tolli ja piirivalve peavalitsuse peadirektor	a	1	35.000.—
Nõunik	a	1	26.000.—
Käskudetäitja ametnik	a	1	14.000.—

B. Riigikassa.

1. Juhatus.

Peadirektor	a	1	32.000.—
Kinnitusinspektor (ühtlasi nõunik)	a	1	24.000.—
Rahaministeeriumi ja riigikassa ühine sekretariaat.			
Peasekretär	a	1	26.000.—
Asjaajaja	a	2	11.000.—
Registraator	a	2	7.500.—
Arveametnik	v	2	7.000.—
Vanem kantsleiametnik	v	2	6.500.—
Kantsleiametnik	v	1	6.000.—

2. Rahandusdireksioon.

Direktor (ühtlasi peadirektori asetäitja)	a	1	28.000.—
---	---	---	----------

a) Eelarve-osakond.

Osakonna juhataja	a	1	22.000.—
Vanem raamatupidaja (ühtlasi osakonna juhataja asetäitja)	a	1	17.000.—
Asjaajaja	a	2	11.000.—

b) Krediid-osakond.

Osakonna juhataja	a	1	22.000.—
Vanem raamatupidaja (ühtlasi osakonna juhataja asetäitja)	a	1	17.000.—

Ametinimetus.

Asjaajaja	a	4	11.000.—
Vanem arveametnik	a	1	7.500.—
Arveametnik	v	1	7.000.—
Vanem kantsleiametnik	v	2	6.500.—

3. Riigi arveasjanduse direksioon.

Direktor	a	1	28.000.—
----------	---	---	----------

a) Keskarvepidamise osakond.

Osakonna juhataja	a	1	22.000.—
Pearaamatupidaja (ühtlasi osakonna juhataja asetäitja)	a	1	18.500.—
Vanem raamatupidaja	a	1	17.000.—
Raamatupidaja	a	5	13.000.—
Raamatupidaja	a	2	10.000.—
Vanem arveametnik	a	2	7.500.—
Arveametnik	v	1	7.000.—

b) Kulude kontrollosakond.

Osakonna juhataja	a	1	22.000.—
Vanem raamatupidaja (ühtlasi osakonna juhataja asetäitja)	a	1	17.000.—
Raamatupidaja	a	3	13.000.—
Raamatupidaja	a	1	10.000.—
Vanem arveametnik	a	1	7.500.—
Arveametnik	v	2	7.000.—
Vanem kantsleiametnik	v	1	6.500.—

c) Tulude kontrollosakond.

Osakonna juhataja	a	1	22.000.—
Vanem raamatupidaja (ühtlasi osakonna juhataja asetäitja)	a	1	17.000.—
Raamatupidaja	a	2	10.000.—
Vanem arveametnik	a	3	7.500.—
Arveametnik	v	1	7.000.—
Vanem kantsleiametnik	v	1	6.500.—

C. Otsekoheste maksude peavalitsus.

1. Juhatus.

Peadirektor	a	1	32.000.—
Direktor ärimaksu ja kinnisvara maksu alal	a	1	26.000.—
Direktor tulumaksu alal	a	1	26.000.—
Direktor tempelmaksu ja teiste otsekoheste maksude alal	a	1	26.000.—
Jaoskonna juhataja I j.	a	4	18.500.—
Jaoskonna juhataja II j.	a	2	17.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Raamatupidaja	a	1	12.000.—

Ametinimetused.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Asjaajaja	a	8	11.000.—
Arveametnik	v	1	7.500.—
Registraator	a	2	7.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—
Kantseleiametnik	v	11	6.000.—

2. Riigi kinnisvarade maksuamet.

Juhataja	a	1	22.000.—
Juhataja abi	a	1	17.000.—
Sekretär	a	1	10.000.—
Vanem hindaja	a	1	11.000.—
Noorem hindaja	a	1	10.000.—
Arhivaar	a	1	9.000.—
Arveametnik	v	1	7.500.—
Arveametnik	v	1	7.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—
Kantseleiametnik	v	6	6.000.—

3. Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee.

Juhataja	a	1	22.000.—
Juhataja abi	a	1	17.000.—
Sekretär	a	1	10.000.—
Kantseleiametnik	v	3	6.000.—

4. Maksuametid.

Vanem maksuinspektor	a	14	22.000.—
Noorem maksuinspektor	a	10	20.000.—
Vanem maksuinspektori abi	a	7	17.000.—
Noorem maksuinspektori abi	a	8	15.500.—
Sekretär	a	8	10.000.—
Sekretär	a	16	9.000.—
Käsituseametnik	v	2	8.000.—
Kantseleiametnik	v	88	6.000.—

D. Aktsiisi peavalitsus.

1. Juhatus.

Peadirektor	a	1	32.000.—
Direktor	a	1	26.000.—
Vanem revident	a	1	22.000.—
Revident	a	2	20.000.—
Monopoli jaoskonna juhataja	a	1	22.000.—
Pearaamatupidaja	a	1	18.500.—
Kohtu asjadeajaja	a	1	18.500.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Tehnika töökoja juhataja	a	1	14.000.—
Raamatupidaja	a	1	12.000.—
Monopoli jaoskonna asjaajaja	a	1	11.000.—
Asjaajaja	a	1	11.000.—
Raamatupidaja	a	3	10.000.—
Vanem arveametnik	a	2	7.500.—
Arveametnik	v	3	7.000.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	4	6.500.—
Kantseleiametnik	v	12	6.000.—

2. Aktsiisi ringkonnad.

Ametinimetused.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Ringkonna juhataja	a	2	22.000.—
Ringkonna juhataja	a	3	20.000.—
Jaoskonna juhataja	a	34	13.000.—
Vanem kontrolör	a	30	11.000.—
Asjaajaja	a	5	10.000.—
Asjaajaja	a	1	9.000.—
Noorem kontrolör	a	30	9.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	4	6.500.—
Kantseleiametnik	v	11	6.000.—

3. Riigi viinalaad.

Laoülem (viina kesktööst. juhataja)	a	1	15.500.—
Laoülem (Tartus)	a	1	13.000.—
Laoülem	a	1	11.000.—
Laoülem	a	1	8.000.—
Laoülema abi	a	1	10.000.—
Laoülema abi	a	2	8.000.—
Raamatupidaja	a	2	10.000.—
Vanem arveametnik	a	2	7.500.—
Arveametnik	v	4	7.000.—
Kassahoidja	a	2	9.000.—
Ekspediitor	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—
Kantseleiametnik	v	4	6.000.—
Viinameister	v	2	7.000.—
Aidamees	v	5	6.500.—

E. Tolli ja piirivalve peavalitsus.

1. Juhatus.

Peadirektor (kohuseid täidab rahaministri abi)

2. Tollivalitsus.

a) Juhatus ja kantselei.

Tollidirektor	a	1	32.000.—
Tollikontrolör	a	1	20.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

b) Tolliametid.

Tolliülem	a	1	26.000.—
Tolliülem	a	1	18.500.—
Tolliülem	a	2	17.000.—
Tolliülem	a	3	14.000.—
Tolliülem	a	2	13.000.—
Tolliülema abi	a	3	20.000.—
Tolliülema abi	a	1	9.000.—
Pearaamatupidaja (ühtlasi tollivalitsuse pearaamatupidaja)	a	1	18.500.—
Asjaajaja salakauba alal	a	1	18.500.—
Asjaajaja vanem abi salakauba alal	a	1	12.000.—

Ametinimetused.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Asjaajaja noorem abi sala- kauba alal	a	1	7.500.—
Asjaajaja majanduse alal	a	1	12.000.—
Vanem revident	a	6	20.000.—
Revident	a	7	17.000.—
Noorem revident	a	7	13.000.—
Tolliameti kandidaat	v	5	8.000.—
Vanem raamatupidaja	a	1	15.500.—
Raamatupidaja	a	3	10.000.—
Raamatupidaja (ühtlasi doku- mentide kontrolör)	a	1	9.000.—
Raamatupidaja	a	1	9.000.—
Raamatupidaja-sekretär (üht- lasi dokumentide kontro- lör)	a	1	9.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Sekretär	a	2	7.500.—
Sekretäri abi	a	1	10.000.—
Asjaajaja	a	1	11.000.—
Asjaajaja	a	1	10.000.—
Asjaajaja	a	1	7.500.—
Laevade ja ladude ülevaataja	a	1	15.500.—
Laevade ja ladude ülevaataja	a	3	7.500.—
Laevade ja ladude ülevaataja	a	2	7.000.—
Laevade ja ladude ülevaataja vanem abi	a	3	12.000.—
Laevade ja ladude ülevaataja abi	a	17	10.000.—
Laevade ja ladude ülevaataja abi	a	1	7.000.—
Kassahoidja	a	1	11.000.—
Kassahoidja (ühtlasi doku- mentide kontrolör)	a	1	7.500.—
Kassahoidja vanem abi	a	1	9.000.—
Kassahoidja noorem abi	a	1	8.000.—
Vanem tolliarvestaja	a	1	11.000.—
Tolliarvestaja	a	7	10.000.—
Dokumentide kontrolör	a	1	11.000.—
Dokumentide kontrolöri abi	a	2	9.000.—
Noorem raamatupidaja	a	2	8.000.—
Arveametnik	v	6	7.000.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	18	6.500.—
Kantseleiametnik	v	21	6.000.—
Vanem valvur	v	50	6.500.—
Valvur	v	181	6.000.—

3. Piirivalve valitsus.

(Kooseisu kinnitab Vaba-
riigi Valitsus)

F. Kinnisvarade hindamise amet.

1. Juhatus ja kantselei.

Direktor	a	1	30.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Asjaajaja	a	1	11.000.—

Ametinimetused.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Raamatupidaja	a	1	11.000.—
Arhivaar	a	1	10.000.—
Arveametnik	v	2	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	3	6.500.—

2. Hindamise osakond.

Juhataja	a	1	22.000.—
Maakonna vanem hindaja kontrolör	a	7	17.000.—
Vanem maa, metsa ja hoonete hindaja	a	20	14.000.—
Maa, metsa ja hoonete hin- daja	a	20	13.000.—
Noorem maa-metsa ja hoo- nete hindaja	a	4	11.000.—

3. Maamõõdu osakond.

Juhataja	a	1	22.000.—
Maamõõdu kontrolör	a	3	15.500.—
Vanem maamõõtja	a	8	14.000.—
Maamõõtja	a	6	12.000.—
Noorem maamõõtja	a	1	11.000.—
Joonestaja (vanem)	v	1	8.000.—
Joonestaja	v	10	7.500.—
Joonestaja	v	2	7.000.—

Kokku rahaministeerium 938

Juhataja **R. Penno**: Rahaministri poolt
on järgmine parandus-ettepanek: „Teen
riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate pal-
kade seaduseelnõu § 3. alal järgmised muudatus-
ja täiendus-ettepanekud:

Rahaministeerium.

D. Aktsiisi peavalitsus.

1. Juhatus.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Registraator	7.500.—	7.000.—

E. Tolli ja piirivalve peavalitsus.

1. Juhatus.

Üles võtta koosseisu: Nõunik-inspektor (ühtlasi tollikomitee asjadevalit- seja	—	26.000.—
---	---	----------

2. Tollivalitsus.

b) Tolliametid.

Kassahoidja (ühtlasi do- kumentide kontrolör)	7.500.—	7.000.—
Dokumentide kontrolör	11.000.—	10.000.—

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Dokumentide kontrolöri abi	9.000.—	8.000.—
Registraator	7.500.—	7.000.—
Vanem kantseleiamet- nik	arv 18	arv 17
Kantseleiametnik	arv 21	arv 20

F. Kinnisvarade hindamise amet.

2. Hindamise osakond.

Vanem maa, metsa ja hoonete hindaja	14.000.—	13.000.—
Maa-metsa ja hoonete hindaja	13.000.—	12.000.—
Noorem maa, metsa ja hoonete hindaja	11.000.—	10.000.—

3. Maamõõdu osakond.

Maamõõdu kontrolör	15.500.—	14.000.—
Vanem maamõõtja	14.000.—	12.000.—
Maamõõtja	12.000.—	11.000.—
Noorem maamõõtja	11.000.—	10.000.—

Kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg algab kell 19.15 min.

Pärast vaheaega jätkub koosolek kell 19.40 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Juhataja **R. Penno**: Riigikogu koosolek kestab edasi. Järele vaadates stenogrammi leidsin, et riigikontrolöri, härra Zimmerman'i kõne ajal on rkl. Vain vahele hüüdnud järgmist: „Sarnane kaheotsaga talitamine on häbistav. Igasuguseid vaimlikke sante korjata sinna!“ Leian sarnase väljenduse riigiteenijatele haavava olevat ja teen rkl. Vainule märkuse. (J. Vain, stp: Kust Teie teate, keda sinna korjatakse! Seda räägime siis, kui sinna kedagi „korjatakse“, kas ta on vaimlik sant või teguvõimeline.)

(Koosolekut hakkab juhutama esimees **K. Einbund**.)

Juhataja **K. Einbund**: Korra kohta on sõna juhatuse liikmel Piiskar'il.

10. Riigikogu järgmise koosoleku aja ja päevakorra kindlaksmääramine.

Abisekretär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatus on otsustanud määrata homme, 4. märtsil, kell 5 p. l. Riigikogu koosoleku ja päevakorda võtta kõigepealt redaktsiooni komisjoni ettepanekud:

1. Eesti-Saksa vahelise vahekohtu ja lepituse lepingu kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Eesti-Briti vahelise rahatransfertide vahetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Eesti-Helveetsia vahelise Haagi tsiviilprotsessi-konventsiooni vastastikuse maksmapaneku deklaratsiooni kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Eesti-Taani vahelise lepituskonventsiooni kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Eesti ja Belgia-Luksemburgi majandusliidu vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

6. Veeühisuste seaduse muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

7. Sonda-Mustvee raudtee ehitamiseks maade sundvõõrandamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

8. Pedja liivaaugu laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

Edasi riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seadus — II lugemisel. Kui aga teine lugemine peaks täna lõpule jõudma, siis vastavalt homme kolmandal lugemisel.

10. Firmade seadus — III lugemisel.

11. Äride registreerimise seadus — III lugemisel.

12. Riigivaranduste kinnitamise seadus igasuguste kahjude vastu — II lugemisel.

13. Riigiasutustes eraisikutele ja -asutustele maaplaanide, hindamise- ja piiridokumentide valmistamise ja õigekstunnustamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

14. Kohtupristavite taksi seadus — üldkomisjoni ettepanek.

15. Kogukonna-, asutuste ja erarendimaade korraldamise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

16. Põllumajapidamiste metsaga varustamise seadus — I lugemisel.

17. Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus — üüriseaduse komisjoni ettepanek.

18. Palga alammäära seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

19. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.

20. Eluaseme seadus — maakomisjoni ettepanek.

21. Riigi majapidamise aruande komisjoni esitis riigikontrolöri aruande kohta o/ü „Revalise“ asjas.

22. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

11. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palgade seadus — II lugemisel. (Punkt 9. järg.)

A. Laur (as): Härra rahaminister tegi terve rea ettepanekuid, alandada palku, mis arvatavasti, arvestades Riigikogu enamuse meeoluga, ka vastu võetakse. Kuid Vabariigi Valitsus ei ole siiski järjekindel olnud oma alandamise ettepanekute tegemises, sellepärast lisaksin veel järgmist juurde, nimelt et palku alandataks maksuametis järgmiselt: 10 nooremale maksuinspektorile 20.000.— asemel 18.500.—, 7 vanemale maksuinspektorile 17.000 asemel 15.500.—, 8 nooremale maksuinspektorile 15.500.— asemel 13.000 marka.

Põhjendan oma ettepanekut sellega, et — nagu juba tähendasin, ei olnud valitsus järjekindel — esimesel korral esitas just niisugused palgad, pärast aga, kui komisjon neid määrasid tõstis, siis leidis valitsus tarviliku olevat komisjoni otsusega ühineda mõne üksiku ametniku kohta. Ja et järjekindel olla, siis teen selle ettepaneku, seda enam, et maksuinspektorid saavad peale oma hariliku palga mittekorrallikkude maksjate arvel lisatasusid, mis teevad sagedasti välja kaunis suured summad.

T. Kalbus (tõer): Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt teeksin korra kohta ettepaneku — hääletada härra rahaministri ettepanek üksikute peatükkide kaupa. Edasi tahaksin juhtida tähelepanu sellele, et komisjon kustutas päris üksmeelselt nõunik-inspektori koha palgaga 26.000. (Vahehüüe.) See on 10-dal leheküljel — tolli- ja piirivalve valitsuse nõunik-inspektor. Nüüd esitas härra rahaminister ettepaneku, millega tahetakse uuesti see koht üles võtta. Põhjendus, mis pärast see koht kaotati, oli komisjonis see, et tollidirektori kohused tolliseaduse § 9-da põhjal on pandud tolliülema peale. Ka arvan, et meil ei ole enam mingisugust nõunikku vaja. Meie riik on üheksa aastat vana, ja meie tolliametnik on niivõrd vilunud, et mõistab tolli asju ajada. Sellepärast ei oleks mingisugust alust nüüd teisele seisukohale asuda, kui komisjon asus. Vaidlen selle ettepaneku vastu.

Edasi tahaksin tähelepanu juhtida järgmisele asjaolule. Härra rahaminister teeb ettepaneku, vähendada hindamise osakonnas tehniliste jõudude palku 10.000 marga peale. Need on just palgad, mida komisjon tõstis. Siin on tegemist keskmiste ja vanemate palga-saajatega. Maamõõtjad peavad suvel ja talvel väljas olema, soos ja rabas käima, nad on tehnilise haridusega, ja kui valitsus enesele ülesandeks seab eriharidusega isikute seisukorda vähegi parandada, siis on see mulle täiesti arusaamatu vähendamis-ettepanek. Sellepärast arvan, et Riigikogu nende inimeste seisukorda hindab ja selle palga juurde jääb, mida komisjon kindlaks määrab.

Ei võiks ka nõus olla selle ettepanekuga, mille rahaminister tegi — nooremate maksuinspektorite palku vähendada. Need on ka palgad, mis juba komisjoni poolt tõsteti. Nende põhjendustega, mis sundisid komisjoni seda tegema, ühines ka Vabariigi Valitsus. Nimelt pärast seda, kui komisjon oli oma otsuse teinud, Vabariigi Valitsus teatas Riigikogule, et tema nende põhjenduste ja tõstmistega, mis komisjon ette võttis, ühineb. Komisjonil olid järgmised põhjused. Meil liigitatakse maksuinspektorid nooremateks ja vanemateks. Vahetegemine seisab selles, et ühed on varem, teised aga hiljem teenistusse astunud. Vahe oli ainult see, et üks on võib olla pool aastat kauem teenistuses olnud kui teine, aga oma hariduslikust küljest on nooremad kõrgema haridusega, vilunud isikud. Tegelikult tuleb nii välja, et vanem maksuinspektor ei ole sugugi kõrgema haridusega isik ja ka tema ringkond on vähem, kui nooremal maksuinspektoril. Tema saab 22.000 marka, noorem maksuinspektor aga 18.500 mk., nagu Vabariigi Valitsuse ettepanekus ette on nähtud. Töö on neil ühesugune. Missugune õiglusetunne oleks, kui inimesed ühte ja sama tööd teevad, palga vahe aga väga suur on. Need on põhjused, mis pärast komisjon katsus ühtlustada ja neile ühe astme võrra palka tõsta. Kas palk suur on, või kas maksuinspektorite kohad tulevikus hoopis tuleksid ära kaotada, see on teine küsimus. Kui aga hinnata nende tegevust ja vahekordi, siis ma arvan, et ei saa kuidagi rkl. Lauri ettepanekut toetada. Komisjoni ettepanekuga on Vabariigi Valitsus ühinenud, ja ma jääksin arvamise juurde, et Riigikogu rkl. Lauri ettepaneku tagasi lükkab.

B. Eilman (stp): Väga austatud Riigikogu liikmed! Kuulates rahaministri ettepanekut peab avaldama suurt imestust. Rahaministri ettepanekus on tähendatud, et kõrgendus-ettepanekud, mis erikomisjonis tehti,

nimelt alampalgaliste ametnikkude ja teenijate kohta, saaksid kustutatud. Mul on siin käepärast Vabariigi Valitsuse poolt esitatud parandus-ettepanekud komisjonis vastuvõetud kõrgenduste kohta ja selles ettepanekus on Vabariigi Valitsuse poolt öeldud, et ta ühineb kõrgemaastmeliste ametnikkude palgakõrgendamisega, kuna madalamapalga astmetega ta ei ühine. Juba komisjonis kaaludes seda seisukohta, jõudis komisjoni enamus arvamisega, et Vabariigi Valitsus peaks siin talitama järjekindlalt, ja sellest välja minnes ei leidnud komisjon mingisugust põhjust selleks, et väiksemapalgalistel ametnikkudel, kellele ta juba II lugemisel oli kõrgendused vastu võtnud, palka uuesti vähendada. Komisjonis olin mina isiklikult, ja usun ka teised komisjoni liikmed, kes nende ettepanekute poolt hääletasid, arvamisega, et härra rahaminister siiski ei söanda niisugust erapoolikut ettepanekut teha. Kuid kahjuks peab tunnustama, et härra rahaminister siiski seda on teinud. Ma arvan, et meil tuleb arvestada teenijate raske majandusliku olukorraga. Juba I lugemisel oli juhus minu partei rühma liikmetel tähelepanu juhtida nende madalate palkade peale, ja ka ühtlasi arvustades näidata, kuidas kõrgematel ametnikkudel on kergelt palka tõstetud, kuna madalate astmete juures ei ole seda tehtud. Esimesel lugemisel avaldasin ma lootust, et Riigikogu enamus siiski meie riigiteenijate raske majandusliku olukorraga arvestab ja et ta madalaastmeliste palgateenijatel komisjoni poolt vastuvõetud kõrgendused siiski läbi lasseb. Kahjuks aga juba riigikontrolli koosseisu juures ettetulnud parandused lükati tagasi ja võeti rahaministri poolt esitatud mahakärpimised. Olen aga siiski arvamisega, et see meeoleolu, mis tähendatud väiksemapalgaliste teenijate kõrgenduse mahakärpimisele viis, võib siiski muutuda kolmandal lugemisel, ja sellepärast teeksin ma omalt poolt ettepaneku, lehekülgedel 11 ja 12 — laevade ja ladude ülevaataja palka tõsta 7.000 marga pealt 7.500 marga peale. Edasi, leheküljel 12 — vanemate valvurite palka tõsta 6.500 marga pealt 7.000 marga peale ning valvurite palka 6.000 marga pealt 6.500 marga peale. Need on juba vanemad teenijad ja perekonnainimesed ja on arusaadav, et see palk ei võimalda ka kõige parema tahtmise juures perekonnainimesel ära elada ja sellepärast arvan, et Riigikogu nende seisukohtadega arvestab ja minu poolt esitatud ettepanekud vastu võtab. Samuti panen ette 13. leheküljel ühe joonestaja — vanema — palka tõsta ühe astme võrra, nimelt 8.000 pealt 9.000 peale, ühele joonestajale — 7.500 pealt 8.000 peale ja kahe joonestaja palka — 7.000 pealt 7.500

peale ja neid „v“ alt üle viia „a“ alla. Härra Sulg kaitses komisjonis õige südikalt tehniliste jõudude palkade tõstmist ja käesoleval juhtumisel joonestajad on ka üheks lüliks sellest tehnilisest tööjõust ning see väike palgalisandus, mida nad minu ettepaneku järgi hakkaksid saama, oleks täiesti vastuvõetav.

L. Johanson (stp): Vist tuleb rahaministri ettepanek korrigeerida hääletamisele. (Vahelhüüded: Ei tule korrigeerida.) Et ettepanek tehtud on, osade kaupa hääletada, siis mina sõna ei tarvita.

Juhataja K. Einbund: Aruandja lõpusõna ei tarvita. Ettepanekud on tulnud rahaministri, rkl. Lauri ja rkl. Eilman'i poolt. Rahaministri ettepaneku kohta on tehtud ettepanek, hääletada osade viisi. Et asi selgem oleks, siis loen iga osa enne hääletamist ette. Kõige esmalt hääletan rahaministri, siis rkl. Lauri ettepaneku ja lõpuks rkl. Eilman'i ettepaneku.

Panen hääletamisele rahaministri ettepaneku esimese osa:

„D. Aktsiisi peavalitsus.

1. Juhatus.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Registraator	7.500.—	7.000.—“

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on see osa vastu võetud.

„E. Tolli ja piirivalve peavalitsus.

1. Juhatus.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Üles võtta koosseisu: Nõunik-inspektor (ühtlasi tollikomitee asjavalitseja)	—	26.000.—“

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on see ettepaneku osa tagasi lükatud. (Vahelhüüded: Hääled ära lugeda.) (Hääletatakse.) Poolt on 28, vastu 31 häält, seega tagasi lükatud.

„2. Tollivalitsus.

b. Tolliametid.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Kassahoidja (ühtlasi dokumentide kontrolör)	7.500.—	7.000.—
Dokumentide kontrolör	11.000.—	10.000.—

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Dokumentide kontrolöri abi	9.000.—	8.000.—
Registraator	7.500.—	7.000.—
Vanem kantseleiametnik	arv 18	arv 17
Kantseleiametnik	„ 21	„ 20“

(Hääletatakse.) Mulle näib, et enamus vastu on. (Vahelhüüded: Hääled ära lugeda.) (Hääletatakse.) Ettepaneku osa poolt on 38, vastu 22 häält, seega vastu võetud.

F. Kinnisvarade hindamise amet.

2. Hindamise osakond.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Vanem maa, metsa ja hoonete hindaja	14.000.—	13.000.—
Maa, metsa ja hoonete hindaja	13.000.—	12.000.—
Noorem maa, metsa ja hoonete hindaja	11.000.—	10.000.—“

(Hääletatakse.) (Vahelhüüde: Siin võiks hääled ära lugeda.) Soovitakse häälte lugemist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 35, vastu 25 häält, seega vastu võetud.

„3. Maamõõdu osakond.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Maamõõdu kontrolör	15.500.—	14.000.—
Vanem maamõõtja	14.000.—	12.000.—
Maamõõtja	12.000.—	11.000.—
Noorem maamõõtja	11.000.—	10.000.—“

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Lauri ettepanek, mis järgmiselt kõlab: „Teen ettepaneku, maksuametis palkasid alandada järgmiselt: 10 nooremal maksuinspektoril 20.000 asemel 18.500.—

7 vanemal maksuinspektoril 17.000 asemel 15.500.—

8 nooremal maksuinspektoril 15.500 asemel 13.000.—“

(Hääletatakse.) Mulle näib, et enamus on ettepaneku vastu. (Hüüded: Hääled ära lugeda.) (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 20, vastu 25 häält, seega on see ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Eilman'i ettepanek: „Tõsta (lhk. 11 ja 12) 1 Laevade ja ladude ülevaataja palka „7.000“ pealt „7.500“ peale, 50 vanema valvuri palka „6.500“ pealt „7.000“

peale ja 181 valvuri palka „6.000“ pealt „6.500“ peale.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Nüüd tuleb hääletamisele rkl. Eilman'i ettepanek lhk. 13: „1) üle viia 1 joonestaja (vanem), 10 joonestajat ja „2 joonestajat“ „v“ alt „a“ alla. 2) tõsta 1. joonestaja (vanema) palka „8.000“ pealt „9.000“ peale, 10 joonestaja palka „7.500“ pealt „8.000“ peale ja 2 joonestaja palka „7.000“ pealt „7.500“ peale.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 3. osa — rahaministeeriumi — ühes vastuvõetud parandustega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3. osa — rahaministeerium — vastu võetud.

Kaasaruandja E. Sulg (loeb):

Kaubandus-tööstusministeerium.

A. Keskasutus.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Ministri abi	a	1	35.000.—
Peasekretär	a	1	26.000.—
Pearaamatupidaja	a	1	18.500.—
Raamatupidaja	a	1	14.000.—
Käsusametnik	a	1	14.000.—
Tõlk	a	1	10.000.—
Vanem arveametnik	a	1	7.500.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	3	6.500.—
Kantseleiametnik	v	1	6.000.—

B. Kaubandusosakond.

1. Keskasutus.

Direktor	a	1	30.000.—
Informatsiooni juhataja	a	1	20.000.—
Kaubandus-eriteadlane	a	1	20.000.—
Kaubandus inspektor	a	1	17.000.—
Informatsiooni ametnik	a	1	14.000.—
Asjaajaja	a	1	11.000.—

2. Proovikoda.

Juhataja	a	1	22.000.—
Inspektor	a	1	18.500.—
Kontrolör	a	4	12.000.—
Asjaajaja	a	1	9.000.—

C. Tööstusosakond.

1. Keskasutus.

Direktor	a	1	30.000.—
Tööstuse inspektor	a	1	22.000.—
Tööstuse inspektor	a	1	18.500.—
Tööstuse inspektor	a	1	17.000.—

2. Patendiamet.

Ametinimetetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Juhataja	a	1	22.000.—
Asjaajaja	a	1	9.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

D. Mäeosakond.

Direktor	a	1	30.000.—
Mäetööstus-inspektor	a	1	22.000.—
Riiklik marksheider	a	1	18.500.—
Kontrolör	a	2	15.500.—
Kokku kaubandus-tööstus- ministeerium:		37	

Juhataja **K. Einbund**: Rahaministrilt on ettepanek, „Seaduseelnõu § 3. alal järgmised muudatus-ettepanekud teha:

Kaubandus-tööstusministeerium.

A. Keskasutus

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Registraator	7.500.—	7.000.—

Aruandja lõpusõna ei tarvita. Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 37 häält, vastu — 26 häält, seega vastu võetud. Panen hääletamisele § 3. osa — kaubandus-tööstusministeeriumi. — (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3. osa — kaubandus-tööstusministeerium — vastu võetud.

Kaasaruandja **A. Laur** (loeb):

Haridusministeerium.

A. Juhatus ja üldsekretariaat.

Ametinimetetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Ministri abi	a	1	35.000.—
Koolide peainspektor	a	2	30.000.—
Peasekretär	a	1	26.000.—
Vene rahvussekretär	a	1	22.000.—
Rootsi rahvussekretär	a	1	22.000.—
Registraator-raamatukogu- hoidja	a	1	8.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—
Majandusjuhataja	a	1	24.000.—
Vanem raamatupidaja	a	2	17.000.—
Raamatupidaja	a	1	10.000.—
Arhitekt	a	1	18.500.—
Šekretär	a	1	13.000.—
Vanem arveametnik	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

B. Riigi koolivalitsus.

1. Keskasutus.

Direktor	a	1	32.000.—
Kesk- ja välis- hariduse asjade juhataja	a	1	20.000.—

Ametinimetetus.

Liik. Arv. Kuupalk.

Alg- ja kutsehariduse asjade juhataja	a	1	20.000.—
Sekretär	a	2	13.000.—
Sekretäri abi	a	1	9.000.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—
Haridusinstruktor	a	1	15.500.—

2. Riigikoolid.

a) Tallinna õpetajate seminar ja algkool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

b) Tartu õpetajate seminar ja algkool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

c) Rakvere õpetajate seminar ja algkool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

d) Läänemaa õpetajate seminar ja algkool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

e) Võru õpetajate seminar ja algkool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

f) Riigi kunsttööstuse kool ja kursused.

Asjaajaja	a	1	9.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—

g) Riigi tööstuskool.

Raamatupidaja	a	1	10.000.—
Kantseleiametnik	v	1	6.000.—

h) Petseri ühishumanitaar-gümnaasium.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

i) Riigi kurtummade kool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

j) Riigi hoolekande kool.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

k) Riigi tehnika-gümnaasium.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

1) Riigikoolide õppejõud.

281	} Palk õpetajate palgaseaduse järgi.

C. Teaduse ja kunsti peavalit-
sus.

1. Keskasutus.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Direktor	a	1	32.000.—
Sekretär	a	1	13.000.—
Asjaajaja	a	1	8.000.—

2. Tartu ülikool.

a) Ülikooli valitsus ja õppe-
jõud.

	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Professorid		83	
Dotsendid		32	
Prosektor		4	
Astronoom-observaator		1	
Eriainete õpetajad		4	
Õpetatud aednik		1	
Lektorid		10	
Tegelik aiatöö ja mesilaste- pidamise õpetaja		1	

Palk eri-
seaduse
järgi.

b) Raamatukogu.

Juhataja		1	
Raamatukoguhoidja	v	2	17.000.—
Noorem assistent	v	3	10.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—
Kantseleiametnik	v	2	6.000.—

c) Õigusteaduskond.

Noorem assistent	v	3	10.000.—
Seminari korraldaja	v	1	6.000.—

d) Arstiteaduskond.

Asjaajaja	a	1	8.000.—
-----------	---	---	---------

Sisehaiguste kliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	2	10.000.—
Ülevaataja	a	1	7.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—
Halastajaõde	v	2	6.000.—

Haavakliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	3	10.000.—
Ülevaataja	a	1	7.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—
Halastajaõde	v	3	6.000.—

Naistekliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	3	10.000.—
Röntgenoloog	a	1	15.500.—
Ülevaataja	a	1	7.000.—
Vanem ämmaemand	v	1	6.500.—
Halastajaõde	v	2	6.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—

Hospital-haavakliinik.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	2	10.000.—
Ülevaataja	a	1	7.000.—
Halastajaõde	v	7	6.000.—

Hospital-sisehaiguste klii-
nik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	2	10.000.—
Ülevaataja (ka närvikliinikus)	a	1	7.000.—
Halastajaõde	v	5	6.000.—

Närvikliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	2	10.000.—
Halastajaõde	v	2	6.000.—

Hospital-kliinikute majan-
dusosakond.

Majanduse inspektor	a	1	9.000.—
Kantseleiametnik	v	2	6.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—

Vaimuhaigetekliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	3	10.000.—
Ülevaataja	a	1	7.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—
Halastajaõde	v	1	6.000.—

Silmakliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	1	10.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—
Halastajaõde	v	1	6.000.—

Lastekliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	2	10.000.—
Halastajaõde	v	1	6.000.—
Perenaine	v	1	6.000.—

Naha- ja suguhaiguste poli-
kliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
Noorem assistent	v	1	10.000.—

Sisehaiguste polikliinik.

Vanem assistent	v	1	12.000.—
-----------------	---	---	----------

Hambahaiguste polikliinik.

Hamba tehnik	a	1	17.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—

Kõrva-, nina- ja kurguhai- guste polikliinik.			f) Matemaatika-loodustea- duskond.		
Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.	Botaanika instituut.	
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Ametinimetus.	Liik. Arv. Kuupalk.
Rohuteaduse instituut.				Vanem assistent	v 1 12.000.—
Vanem assistent	v	2	12.000.—	Noorem assistent	v 1 10.000.—
Anatoomia instituut.				Ülemaednik	v 1 8.000.—
Noorem assistent	v	1	10.000.—	Aednik	v 1 7.000.—
Preparaator	v	1	6.500.—	Taime füsioloogia laboratoo- rium.	
Histoloogia instituut.				Noorem assistent	v 1 10.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Zoologia instituut ja muu- seum.	
Operatiivse kirurgia kabinet.				Vanem assistent	v 1 12.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Noorem assistent	v 1 10.000.—
Patoloogia instituut.				Preparaator	v 1 8.000.—
Noorem assistent	v	1	10.000.—	Konservaator	a 1 17.000.—
Hügieeni instituut.				Keemia instituut.	
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Vanem assistent	v 2 12.000.—
Noorem assistent	v	1	10.000.—	Noorem assistent	v 3 10.000.—
Bakterioloogia kabinet.				Laborant-tehnik	v 1 8.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Tehnoloogia laboratoorium.	
Noorem assistent	v	1	10.000.—	Vanem assistent	v 1 12.000.—
Kohtuliku arstiteaduse insti- tuut.				Noorem assistent	v 1 10.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Matemaatika ja mehaanika instituut.	
Noorem assistent	v	1	10.000.—	Vanem assistent	v 1 12.000.—
Füsioloogia instituut.				Meteoroloogia observatoo- rium.	
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Vanem assistent	v 1 12.000.—
Füsioloogilise keemia labora- toorium.				Inspektor	a 1 15.500.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Teaduslik ametnik	a 1 12.000.—
Farmakoloogia instituut.				Sünoptik	a 2 12.000.—
Vanem assistent	v	1	12.000.—	Tallinna abijaam.	
Apteegi juhataja	a	1	17.000.—	Juhataja	a 1 12.000.—
Apteegi juhataja abi	a	1	10.000.—	Vaatleja	v 2 6.000.—
Ülikooli apteek.				Vanem kantseleiametnik	v 1 6.500.—
Apteegi juhataja	a	1	17.000.—	Kantseleiametnik	v 1 6.000.—
Apteegi juhataja abi	a	1	10.000.—	Tähetorn.	
e) Filosoofia teaduskond.				Vanem assistent	v 1 12.000.—
Teaduskonna seminar.				Noorem assistent	v 1 10.000.—
Seminari korraldaja	v	1	7.000.—	Füüsika instituut.	
Arkeoloogia kabinet.				Vanem assistent	v 2 12.000.—
Konservaator	v	1	6.000.—	Noorem assistent	v 1 10.000.—
				Mineraloogia kabinet.	
				Vanem assistent	v 1 12.000.—

Geograafia kabinett.			Metsakasvatuse kabinett.		
Ametinimetus.	Liik. Arv.	Kuupalk.	Ametinimetus.	Liik. Arv.	Kuupalk.
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Noorem assistent	v 1	10.000.—
Geoloogia kabinett.			Metsakorralduse kabinett.		
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Vanem assistent	v 1	12.000.—
g) Loomaarstiteaduskond.			Tegeliku zoologia kabinett.		
Haavakliinik ja operatiivse kirurgia kabinett.			Vanem assistent	v 1	12.000.—
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Noorem assistent	v 1	10.000.—
Noorem assistent	v 1	10.000.—	Kultuurtehnika ja geodeesia kabinett.		
Väikeste loomade kliinik ja sünnitusabi.			Vanem assistent	v 1	12.000.—
Noorem assistent	v 1	10.000.—	Piimaasjanduse kabinett.		
Sisehaiguste kliinik ja diagnostika kabinett.			Noorem assistent	v 1	10.000.—
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Taimel bioloogia katsejaam.		
Noorem assistent	v 1	10.000.—	Vanem assistent	v 1	12.000.—
Bakterioloogia jaam.			Zootehnika katsejaam.		
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Vanem assistent	v 1	12.000.—
Siniseristi öde	v 1	6.000.—	Agrikultuur-keemia katsejaam.		
Piimaasjanduse laboratoorium.			Vanem assistent	v 1	12.000.—
Noorem assistent	v 1	10.000.—	i) Ülikooli valitsuse kantselei.		
Anatoomia kabinett.			Ülikooli sekretär	a 1	20.000.—
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Sekretäri abi	a 2	10.000.—
Patoloogia-anatoomia kabinett.			Registraator	a 1	7.500.—
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Vanem kantseleiametnik	v 4	6.500.—
Zoohügieeni ja loomatoitude kabinett.			Kantseleiametnik	v 2	6.000.—
Noorem assistent	v 1	10.000.—	Pearaamatupidaja	a 1	17.000.—
Õppesepikoda ja hobusekasvatuse ning exterieuri kabinett.			Raamatupidaja	a 1	10.000.—
Sepp-tehnik	v 1	8.000.—	Arveametnik	a 1	7.000.—
Sepp	v 1	7.000.—	Asjaajaja	a 1	7.000.—
h) Põllumajandusteaduskond.			Laakahoidja	a 1	10.000.—
Taimekasvatuse kabinett.			j) Teaduskondade kantselei.		
Noorem assistent	v 1	10.000.—	Asjaajaja	a 2	8.000.—
Loomakasvatuse kabinett			k) Ülikooli majandusosakond.		
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Juhataja	a 1	18.500.—
Mullateaduse ja agrikultuurkeemia kabinett.			Juhataja abi	a 1	15.500.—
Vanem assistent	v 1	12.000.—	Sekretär	a 1	9.000.—
			Ülikooli eksekutoor	a 1	10.000.—
			Asjaajaja	a 1	8.000.—
			Vanem kantseleiametnik	v 1	6.500.—
			Pesukoja juhataja	v 1	6.000.—
			l) Loomaarstiteaduskonna ja põllumajandusteaduskonna kantselei.		
			Vanem kantseleiametnik	v 1	6.500.—
			Kantseleiametnik	v 1	6.000.—

3. Tallinna tehnikum.

Ametinimetused	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Direktor	1	} Palk õpetajate palgaseaduse järgi.	
Inspektor	1		
Osakonna juhataja	2		
Õpetajad	40		
Tehnikumi ametnikud ja teenijad.			
Kogude ja laboratooriumi hoidja	a	1	11.000.—
Kogude ja laboratooriumi hoidja	a	1	10.000.—
Raamatupidaja	a	1	11.000.—
Sekretär	a	1	10.000.—
Vanem mehaanik	a	1	12.000.—
Mehaanik-laborant	a	1	10.000.—
Asjaajaja	a	1	8.000.—

4. Riigi keskarhiiv.

Juhataja	a	1	30.000.—
Juhataja abi (ühtlasi ühe osakonna juhataja)	a	1	22.000.—
Osakonna juhataja	a	2	14.000.—
Sekretär	a	1	10.000.—
Vanem assistent	a	1	12.000.—
Arhiivi ametnik	a	3	7.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	1	6.500.—
Raamatuköitja	v	1	6.500.—
Kokku haridusministeerium: 722			

Juhataja **K. Einbund**: Rahaministrilt on järgmine muudatus-ettepanek: „Teen riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palgade seaduseelnõu § 3. alal järgmised muudatus-ettepanekud:

Haridusministeerium.

A. Juhatus ja üldsekretariaat.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Arhitekt	18.500.—	17.000.—

B. Riigi koolivalitsus.

2. Riigikoolid.

Kõik asjaajajad	8.000.—	7.500.—
-----------------	---------	---------

C. Teaduse ja kunsti peavalitsus.

1. Keskasutus.

Asjaajaja	8.000.—	7.500.—
-----------	---------	---------

2. Tartu ülikool.

d) Arstiteaduskond.

Asjaajaja	8.000.—	7.500.—
-----------	---------	---------

f) Matemaatika-loodus-teaduskond.

Botaanika instituut.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Ülemaednik	8.000.—	7.000.—
Aednik	7.000.—	6.000.—

g) Loomaarstiteaduskond.

Õppesepikoda ja hobusekasvat. ning ekster. kab.

Sepp	7.000.—	6.000.—
------	---------	---------

i) Ülikooli valitsuse kantselei.

Sekretäri abi	10.000.—	9.000.—
---------------	----------	---------

j) Teaduskondade kantseleid.

Asjaajaja	8.000.—	7.500.—
-----------	---------	---------

k) Ülikooli majandusosakond.

Asjaajaja	8.000.—	7.000.—
-----------	---------	---------

3. Tallinna tehnikum.

Asjaajaja	8.000.—	7.500.—
-----------	---------	---------

T. Kalbus (töer): Austatud Riigikogu liikmed! Minule näib rahaministri ettepanek täiesti arusaamatu olevat, sellepärast, et kui meie vaatame rahaministri oma ministeeriumi koosseise, siis näeme, et siin toimetas rahaminister teisiti, kui teistes ministeeriumides. Näiteks aktsiisi peavalitsuses võttis rahaministeerium asjaajaja palgaks 10.000 marka, komisjon võttis palgaks asjaajajale 11.000 marka. Rahaminister täna ettepanekuid ei teinud, et seda palka vähendada. Mul on heameel, et ta seda ei teinud, sest on ju hea, kui ükski inimene tuhande võrra palka rohkem hakkab saama; aga ma tahan sellega näidata seda, et kui rahaministril oma ametkonnaga tegemist on, siis ei kärbi ta komisjoni ettepanekuid. Kui meie võtame nüüd need asjaajajad, kelle palgaks komisjon määranud 8.000 marka, esitatud 7.500 asemel, kes kõik ka linnades elavad, siis teeb rahaminister ettepaneku, vähendada neid palku 500 marga võrra. Ma vaidlen selle ettepaneku vastu.

J. Piiskar (stp): Väga iseloomulik on see, et rahaminister, kui ta oma ettepanekuid teeb, ei pea tarvilikuks üksikasjalikke motiive ette tuua, mispärast sarnased parandused tar-

vilikud on. Ta ei pea tarvilikuks näidata, kas protsentuaalselt neil ametnikkudel, kellesse ettepanekud puutuvad, praeguste palkadega võrreldes palk tõuseb või alaneb. Meil on andmeid, et tihti just nendel väiksemapalgalistel käesoleva palgaseaduse järgi, kui see vastu võetakse, palk 1926. aastaga võrreldes alaneb, või tõuseb ainult mõnekümne marga võrra. Teiselt poolt on näha, et kõrgematele ametnikkudele peetakse palju suuremat palgakõrgendust otstarbekohaseks. Olen kaugel sellest, et vaielda selle vastu, et kõrgemate ametnikkude palku tõstetaks. Aga kui seda tarvilikuks ja võimalikuks peetakse, siis ei ole õiglane see, et teistele lihtsalt leivarahaga ei võimaldata, sest 6.000- kuni 7.000-line kuu-palk, eriti perekonna-inimestel, kuigi perekonna-abiraha arvesse võtame, ei ole sarnane, et see ametnikule võimaldaks lähedalt ära elada. Ma saaksin aru, kui kokkuhoidmise tähe all üldiselt palgakõrgendust tagasi hoitakse, kuid seda tehtagu seal, kus seda vähem valusalt tunda. Siin on mitmel korral tähendatud, et rahaminister on nõus, kui komisjon on kõrgendanud palka kõrgematel ametnikkudel. Näib nagu oleks eriline vaen just alamate liikide riigiteenijate vastu, just nagu oleksid nemad need parasiidid, kes riigi ära hävitavad ja kellest tuleks katsuda lahti saada. Õeldagu seda siis otsekohe ja katsutagu neist teisiti lahti saada, aga mitte sarnasel teel nagu siin. Imelik nähtus — komisjonis oldi palgakõrgenduse poolt, kuna nüüd uute ministrikohtade jaotamise meeoleolus tuli pööre: need, kes katsusid takka üles lüüa, on vagurateks tallekesteks tehtud ja nüüd tehakse tagasi see, mida komisjonis muudeti ja parandati.

Edasi tahaksin ma aruandjalt küsida: kas kaaluti komisjonis seda ettepanekut, mille peale tähelepanu on juhitud Tartu ülikooli ja teiste kultuuriliste organisatsioonide ringkondadest, et on kustutatud 1 Soome keelte professuur ja selle tõttu ülikooli tegevus sellel alal kipub sarnasesse seisukorda minema, kus teaduslik töö ja professoritel oma otsekoheste ülesannete täitminegi sellel alal enam võimalik ei ole. Sellepärast soovitatakse ülikooli õppejõudude poolt see professori koht alles jätta. Kui see ettepanek komisjonis vastuvõtmist ei leidnud, siis peaks Riigikogu ise selle küsimuse nii tähtsaks pidama, et ta selle juures peatuks ja selle sooviavalduse vastu võtaks.

Ma ei pea tarvilikuks selle küsimuse juures sisuliselt pikemalt peatuda, sest asjasthuvitatud inimestele on põhjendused ja selle küsimuse juurde kuuluvad materjalid kätte saadatud, ja Riigikogu ringkonnad, kes küsimusest huvitatud on, peaksid sellega tuttavad olema.

Ma teen ettepaneku, käesoleva eelnõu lhk. 16. nimetatud 83 professori asemele võtta 84.

Rahaminister L. Sepp: Ma tahtsin lühidalt tähendada, et mingisugust vahetegevust ühe ja teise ministeeriumi vahel ei ole. Ei saa ju võrrelda mõne koolivalitsuse asjaajajat peavalitsuse asjaajajaga. Valitsus ühines sellega, et aktsiisi peavalitsuse asjaajaja saaks 11.000. Teistes ministeeriumides on samuti talitatud.

B. Eilman (stp): Teen ettepaneku, lhk. 22 sepp-mehaanik viia vabapalgalise alt ametniku alla.

2) teen ettepaneku, lhk. 24 ülikooli majandusosakonna koosseisu võtta 1 masinist palgaga 7.000 marka kuus ja arvata vabapalgaliseks.

Need küsimused olid komisjonis arutamisel, ja seal palusin härra haridusministrit, et tema annaks seletust selle kohta, kas see ülikooli masinist on kindla koha peal ja kas tema töö on kestav või mitte. Selle kohta teatas härra haridusminister, et see isik, kes on masinistiks Tartu ülikooli juures, on kvalifitseeritud töäjõud ja kindla palga peal ning kestva tööga. Talvisel ajal on ta Tartu ülikooli kesk-kütte juures ning suvel ja kevadel, kui kütmist ei ole, teeb nüüd mehaanilisi töid. Kui on koosseisudesse võetud sepp ja ka aednik, siis oleks loomulik, et koosseisudesse võetaks ka masinist, kes alaline töäjõud on.

L. Johanson (stp): Härra rahaminister ütleb, et on ka mujal asjaajajate palku vähendatud. See võib osalt tõsi olla, kuid asjaajajate palgad on terves eelarves 9.000 ja 10.000 ja riigikassas isegi 11.000. Tuleb tähendada, et kui komisjonis küsimus üles seati, mispärast riigikassas palgad kõrgemad on, siis vastati, et need ametnikud seisavad riigikassale lähemal. Nimelt on ka riigikassa ametnikkude palgad kõrgemad, kui teistes ametkondades.

Mis valitsuse seisukohta puutub, mida täna rahaministri suu läbi avaldati, siis on siin juba selle õiglusetuse peale tähelepanu juhitud. See dokument, kus see on kirjutatud, jääb meie rahva mälestusse ja see on dokument, mille ette näitame siis, kui tullakse ja öeldakse, et vaadake, kui meie ametnikkudele oleksime palka niipalju kõrgendanud, siis oleks see riigile suuri väljaminekuid teinud. Kui ette pannakse direktoritele palka tõsta, siis selle kohta ütleb Vabariigi Valitsus, et ühineb. Abidirektorid, osakonna juhatajad, peasekretär, kõik need, kes kuuluvad kõrgematesse astmetesse ja kellel palka võimalikult tõsteti juba rahaministeeriumi komisjonis, neile on

need palgakõrgendused, mis komisjonis tehti, läbi viidud ainult selleks, et „ühtlust“ luua: kui alamaid astmeid tõsteti, tuli ka kõrgemaid tõsta. Nüüd on Vabariigi Valitsus selle ühtluse ära rikkunud ettepanekutega, mis teinud rahaminister: alamates astmetes kustutatakse komisjoni poolt tehtud kõrgendused, ülemates aga jäetakse need. Nii ei ole siin tegemist mingisuguse kokkuhoiu püüdega, mingisuguse vigade parandamisega, vaid isesuguse vaatega, mis sealpool valitseb: meile antagu kõik, teistele mitte midagi. See on niisugune vaade, mis tuleb ilmsiks tööliste palkade juures, ja mis ei luba tööliste palkasid isegi välja maksta. Ma küsiks in Teilt, härra kohtuminister, kas Teie olete Rápina paberivabriku valitsuse liige, kas Teie olete seal aktsionär või ei. Rápina paberivabrikus on tööliste palgad maksmata. (Kohtuminister J. Sepp: Kas see asjasse puutub?) Kas see asjasse puutub, et töölistele palku välja ei makseta! Teie võite ju selle üle naerda, kuid siin on paralleel olemas.

See on niisugune vaim, mis sunnib tegema ettepanekuid, et need, kes võiksid saada palka 7.500 marka, neile võetakse valitsuse ettepanekul palgaks 7.000 marka, see on niisugune vaim, mis lubab istuda inimestel valitsuses, kes vabriku juhatuses, kus töölistele ei makseta palka välja. Töölistel seisab palk kuude viisi kätte saamata. Kui see väljamaal nii oleks, ei oleks Teie enam minister. Aga siin Teie võite hääletada selle poolt, et võetakse iga väiksema palga saaja ametniku palgast veel osa maha, siin ei ole inimestel autunnet, ei ole südametunnistust. (Kohtuminister J. Sepp: Võtke veidi külma vett.) Külma vett on teile tarvis, aga mitte minule! Võtke omale dushi, siis Teie hakkate oma asju paremini ajama. Vaadake, nii talitatakse meil. Ja ei ole see kokkuhoidmine, et riigi väljaminekuid vähendada, et meie riik on raskes seisukorras, nagu härra Tonkman kaebab, vaid see on vaen tööliste vastu, niisugune julm vaen, mis isegi sellega hakkama saab, et palgad peetakse maksmata ka seal, kus töötavad inimesed, kes saavad ainult paar tuhat kuus. Vaadake Rápina maju, missugused need on!

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Johanson, ma kuulen, Teie kõnelete Rápina vabriku palkadest — praegu on aga päevakorral koosseisud.

L. Johanson (stp): Väga hea!... (M. Laarman, põl: See on tehtud vihal — Riigivanem J. Teemant: „Estoonial“ on näitlejaid tarvis lähemal ajal, võib olla, kõlbate sinna!) Mina võin minna

„Estoonia“ näitlejaks, Teie ei kõlba mitte etteütlejakski sinna! (Riigivanem J. Teemant: See on hea, kui oma väärtust tunnete!) Jah, tunnen. Kui Teie arvate, et „Estoonia“ näitleja on alaväärtuslik inimene... (Riigivanem J. Teemant: Kas Teie siis olete alaväärtuslik inimene?) Teie tahate seda minule iga silmapilk öelda! Näitlejad on ka inimesed ja need inimesed kaaluvad tihti rohkem, kui need vabrikudirektorid, kes endile rikkusi kokku ajavad tööliste palkadest. Nii, et kui siin kõneldakse selle vastu, et alamaale teenijale on 500 marka juurde pandud, kui isegi nii kaugele minnakse, et rahaminister nopib välja palgakõrgendamise kustutamiseks üksiku ametniku, üksiku väikse registraatori, kes 7.000 asemel 7.500 saab, siis ei ole see kokkuhoidmine, vaid isesugune vaim inimestelt, kes on saanud riigi metsi, nagu Teie, härra Tief, inimestelt, kes riigi hüvedest osa saavad.

Juhataja **K. Einbund**: Teie kaldute päevakorras kõrvale — praegu ei ole metsad päevakorral, vaid koosseisud. (Vahelhüüded. Naer paremal pool.)

L. Johanson (stp): Teie palusite vett! (Astub kõnetoolilt veeklaasiga põllumeeste kogude rühma poole. Vahelhüüe pahemalt poolt: Valand parem kaela!) Kui need seisukohad, mis komisjonis võeti, ei leidnud vastuvaidlemist, eriti keskerakondade poolt, ja kui nüüd kärpimisi ette võetakse, mida nemad komisjonis ei toetanud, siis on siin jällegi ühe kaubaga, jagamisega tegemist. Ja võib olla on veel inimesi, kes soovivad ministriks saada, nende keskel, kes tahavad metsi oma kätte saada, — väiksepalgaliste ametnikkude sellegi palgakõrgendamise mahakustutamise teel. Teie, koonduslased, olete inimesed, kes midagi ei tee, ilma et selle juures ka midagi ei saaks. Teie olete niisugused, kellel pole kindlat seisukohta, nüüd olete kaldunud sinna poole. Kuid kui ükskord on juba seisukoht võetud, siis ei tohiks teisel päeval sellelt lahkuda, minnes väiksepalgaliste ametnikkude palku veelgi vähendada. Missuguse mulje annaks see teist? — Ilma seisukohata, selgroota inimesed!

R. Penno (as): Ma tahaksin tähendada... (Vahelhüüe pahemalt poolt: Kas tööhoolekandeministri koht läks vett vedama? L. Johanson, stp: Kas Teie ninarätti ei tahaks viimati? Hulgalsed vahelhüüded.) Ma kuulan rahulikult ära, kui need seal lärmitsevad. (Vahelhüüe L. Johanson'i, stp poolt.)

Juhataja **K. Einbund**: Riigikogu liige Johanson, ma kutsun Teid korrale.

R. Penno (as): (L. Johanson, stp: See oleks Eesti riigile häbi! — Riigivanem J. Teemant: Kas see, et korrale kutsutakse? L. Johanson, stp: Ei, et nii noored inimesed ja niisuguseid meil ministriks pannakse.)

Juhataja **K. Einbund**: Riigikogu liige Johanson, ma kutsun Teid korrale.

R. Penno (as): Mul ei oleks olnud põhjust sõna võtta, kui seda välja ei oleks kutsutud. Ma tähendan, meie esitaja on juba varem arvamist avaldanud, see on siis, kui see seaduseelnõu, oieti teine seaduseelnõu oli rahasjanduse komisjonis, et niisugune arutamise viis, nagu seda on soovitud Riigikogu enamuse, küll otstarbekohane ei ole. Meie arvamise järele ei ole Riigikogu see, kes peaks koosseisusid tegema. Meie oleme vaikinud ja pealt vaadanud seda näitemängu. Põhimõttelikult arvame, et see aga valitsuse ülesanne on, ja selle tõttu oleme hääletanud kõigi valitsuse ettepanekute poolt.

Juhataja **K. Einbund**: Lõpusõna on aruandjal.

Kaasaruandja **A. Laur**: Härra Piiskar küsis, kas Tartu ülikoolis Soome keele professor on kustutatud. Pean ütleva, et selle üle erikomisjonis juttu ei olnud. Seal ei tõstnud keegi seda küsimust üles, ja sellepärast ei teadnud ma ka ministriumist selle üle teateid nõutada. Tean ainult seda, et professorite arvu vähendati 95 pealt 83 peale, nii et haridusnõunik arvas, et rohkem vähendada mingil tingimisel võimalik ei ole.

Mis puutub härra Piiskar'i ettepanekusse, see uuesti sisse võtta, siis võin mina, kui komisjoni aruandja, sellega ühineda. Kui on teateid, et tarvidus selle järele on olemas, siis võib selle sisse võtta, sest Soome keele professor on meile niivõrd tähtis, et meie võiksime selle vastu võtta. Ma reserveeriksin enesele õiguse, homme järele kuulata haridusministeeriumist, kas see koht tarvilik on või mitte, sest muidu on raske selle poolt või vastu hääletada. Kui on kindlaid andmeid, et see koht tarvilik on, siis tuleks ta ka sisse võtta. Teiste ettepanekute kohta ei ole minul midagi öelda.

Juhataja **K. Einbund**: Ma kavatsen ettepanekud hääletada esitatud järjekorras. Enne hääletamist asja selguseks kannan ette kõik ettepanekud peale rahaministri ettepaneku, mis vististi Riigikogu liikmetele teada

on. (Vahelhüüe: Hääletada osade kaupa!) Kas teie nõuate osade kaupa hääletamist? (T. Kalbus, tõer: Ma palun hääletada osade kaupa.)

Asun rahaministri ettepaneku hääletamisele.

„Haridusministeerium. A. Juhatus ja üldsekretariaat. Arhitekt 18.500 asemele 17.000.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„B. Riigi koolivalitsus. 2. Riigikoolid. Kõik asjaajajad 8.000 asemel 7.500.—“ (Hääletatakse.) Poolt on antud 39 häält, vastu 24 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

„C. Teaduse ja kunsti peavalitsus. 1. Keskasutus. Asjaajaja 8.000.— asemel 7.500.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„2. Tartu ülikool. d) Arstiteaduskond. Asjaajaja 8.000 asemele 7.500.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„f) Matemaatika-loodusteaduskond. Botaanika instituut. Ülemaednik 8.000.— asemel 7.000.— ja aednik 7.000.— asemel 6.000.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„g) Loomaarstiteaduskond. Õppesepikoda ja hobusekasvatuse ning exter. kabinett. Sepp 7.000.— asemel 6.000.—“ (Hääletatakse.) Poolt on 39 häält, vastu 23 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

„i) Ülikooli valitsuse kantselei. Sekretäri abi 10.000.— asemel 9.000.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„j) Teaduskondade kantselei. Asjaajaja 8.000.— asemel 7.500.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„k) Ülikooli majandusosakond. Asjaajaja 8.000.— asemel 7.000.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

„3. Tallinna tehnikum. Asjaajaja 8.000.— asemel 7.500.—“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Piiskar'i ettepanek: võtta lehekülj 16, a) ülikooli valitsus ja õppejõud. Professorid — 84, oli 83. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Ära lugeda!) Nõutakse häältelugemist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 33 häält, vastu 20, seega

vastu võetud. Asun rkl. Eilman'i ettepaneku hääletamisele. Lehekülg 22, 1 sepp-tehnik üle viia „v“ alt „a“ alla, see on vabapalgaliste alt ametnikkude alla. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Asun rkl. Eilman'i ettepaneku hääletamisele — lehekülg 24, ülikooli majandusosakonna koosseisu võtta masinist v — 1 palgaga 7.000 marka kuus. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Panen hääletamisele § 3. osa — haridusministeerium. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3. osa — haridusministeerium — vastu võetud.

Kaasaruandja **A. Laur** (loeb):

Kohtuministeerium.

A. Keskasutus.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Ministri abi	a	1	35.000.—
Kodifikatsiooni osakonna juhataja (ühtlasi „Riigi Teataja“ vastutav toimetaja)	a	1	35.000.—
Kodifikatsiooni osakonna liige (ministeeriumi nõunik)	a	4	33.000.—
Majanduse juhataja	a	1	22.000.—
Vangimajade inspektor	a	1	18.500.—
Kantseleijuhataja	a	1	18.500.—
Vanem raamatupidaja	a	1	17.000.—
Peaarst	a	1	15.500.—
Eelkaristusteadete korraldaja	a	1	12.000.—
Sekretär	a	1	11.000.—
Raamatupidaja	a	2	10.000.—
Asjaajaja	a	1	8.000.—
Vanem arveametnik	a	2	7.500.—
Registraator	a	1	7.500.—
Vanem kantseleiametnik	v	2	6.500.—
Kantseleiametnik	v	1	6.000.—

B. Kohtud.

1. Riigikohus.

Esimees	a	1	44.000.—
Abiesimees	a	1	41.000.—
Osakonna esimees	a	3	41.000.—
Liige	a	8	39.000.—
Lisarahukohtunik	a	2	22.000.—
Ülemsekretär	a	1	22.000.—
Osakonna sekretär	a	3	15.500.—
Abisekretär	a	1	12.000.—
Pristav	a	1	10.000.—
Raamatupidaja	a	1	9.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	3	6.500.—
Kantseleiametnik	v	6	6.000.—

2. Kohtupalat.

Ametinimetus.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Vanem esimees	a	1	41.000.—
Osakonna esimees	a	1	37.000.—
Liige	a	10	33.000.—
Sekretär	a	3	15.500.—
Abisekretär	a	2	12.000.—
Vanem kohtuameti kandidaat	v	12	13.000.—
Noorem kohtuameti kandidaat	v	8	8.000.—
Kohtupristav	a	2	10.000.—
Raamatupidaja	a	1	9.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	3	6.500.—
Kantseleiametnik	v	4	6.000.—

3. Rahukogud.

Esimees	a	4	37.000.—
Abiesimees	a	7	33.000.—
Alaline liige	a	40	31.000.—
Rahukohtunik	a	53	28.000.—
Tähtsamate asjade kohtu-uuriija	a	4	29.000.—
Kohtu-uuriija	a	33	28.000.—
Sekretär	a	13	15.500.—
Abisekretär	a	19	12.000.—
Kohtupristav	a	26	6.000.—
Raamatupidaja	a	2	12.000.—
Raamatupidaja	a	2	11.000.—
Vanem arveametnik	a	5	7.500.—
Arhivaar	a	4	9.000.—
Rahukohtuniku sekretär	a	53	10.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	66	6.500.—
Kantseleiametnik	v	120	6.000.—
Kinnistusjaoskonna sekretär	a	5	8.000.—
Kinnistusjaoskonna abisekretär	a	3	7.000.—

C. Prokuratuur.

1. Riigikohtu juures.

Prokurör	a	1	39.000.—
Abiprokurör	a	2	33.000.—
	variant	1	35.000.—

2. Kohtupalati juures.

Prokurör	a	1	39.000.—
Abiprokurör	a	2	31.000.—
	variant	1	33.000.—
Ekspertiiskabineti juhataja	a	1	27.000.—
Ekspertiiskabineti juhataja abi	a	1	26.000.—
Käsusametnik	a	1	15.500.—
Sekretär	a	1	14.000.—
Abisekretär	a	1	10.000.—
Vanem kantseleiametnik	v	3	6.500.—
Kantseleiametnik	v	2	6.000.—

3. Rahukogude juures.		
Ametinimetused.	Liik.	Arv. Kuupalk.
Prokurör	a 4)	33.000.—
	variant)	35.000.—
Abiprokurör	a 17)	28.000.—
	variant)	29.000.—
Sekretär	a 4	14.000.—
Abisekretär	a 2	10.000.—
Vanem kantseleiametnik	v 12	6.500.—
Kantseleiametnik	v 17	6.000.—
D. Vangimajad.		
1. Vangimajad.		
Keskvangimaja ülem	a 1	17.000.—
Vangimajaülem I j.	a 3	12.000.—
Keskvangimaja ülema van. abi	a 1	12.000.—
Vangimajaülem II j.	a 4	11.000.—
Keskvangimaja ülema I j. noorem abi	a 2	11.000.—
Vangimajaülem III j.	a 6	10.000.—
Vangimajaülema abi I j.	a 2	10.000.—
Keskvangimaja ülema noorem abi II j.	a 2	10.000.—
Vangimajaülema abi II j.	a 4	8.000.—
Raamatupidaja	a 1	11.000.—
Apteeker	v 1	9.000.—
Sekretär	a 1	9.000.—
Vanem arveametnik	a 12	7.500.—
Arst keskvangimajas	a 1	11.000.—
Velskerid kesk-, eeluuri- mis-, Tartu vangimaja- des	v 5	7.500.—
Velskerid Rakvere, Narva, Pärnu, Võru vangimajades	v 4	6.500.—
Velskerid Haapsalu, Viljandi, Valga, Paide, Kuressaare vangimajades	v 5	6.000.—
Asjaajajad karistus-, eeluuri- mis-, Tartu, Rakvere, Narva, Pärnu, Valga, Võru, Haapsalu, Paide, Viljandi, Kuressaare vangimajades	a 12	8.000.—
Vanem kantseleiametnik	v 3	6.500.—
Kantseleiametnik	v 7	6.000.—
Vanem valvur	v 33	7.500.—
Valvur	v 246	7.000.—
Noorem valvur	v 109	6.500.—
Vangi saatesalga veltveebel	v 1	8.000.—
Vangi saatesalga asjaajaja	a 1	8.000.—
Vanem vangisaatja	v 13	7.500.—
Vangisaatja	v 78	7.000.—
Noorem vangisaatja	v 40	6.500.—

2. Harku alaealiste kurja-
tegitajate kolonii.

Direktor 1) Palk õpe-

Ametinimetused.	Liik.	Arv.	Kuupalk.
Direktori pedagoogiline abi		1	} tajate pal- gaseaduse järgi.
Õpetaja-kasvataja		5	
Direktori abi	a	1	11.000.—
Meister	v	5	10.000.—
Velsker (ühtlasi Harku van- gimaja velsker)	v	1	7.500.—
Asjaajaja	a	1	8.000.—
Põllutööstuse instruktor (ühtlasi aednik)	v	1	7.500.—
Vanem ametnik	a	1	7.500.—
Valvur	v	10	7.000.—
Noorem valvur	v	3	6.500.—

Kokku kohtuministeerium 1258.

Juhataja **K. Einbund**: Rahaminist-
rilt on ettepanek: „Teen riigiasutuste koos-
seisude ja riigiteenijate palkade seaduseelnõu
§ 3. alal järgmised muudatus-ettepanekud:

Kohtuministeerium.

A. Keskasutus.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Registraator	7.500.—	7.000.—

3. Rahukogud.

Esimees	37.000.—	35.000.—
Abiesimees	33.000.—	31.000.—
Alaline liige	31.000.—	29.000.—
Rahukohtunik	28.000.—	26.000.—
Tähts. asjade kohtu- uurija	29.000.—	27.000.—
Kohtu-uuriija	28.000.—	26.000.—
Abisekretär	12.000.—	11.000.—
Rahukohtuniku sekre- tär	10.000.—	9.000.—

C. Prokuratuur.

1. Riigikohtu juures.

Abiprokurör (variant) 35.000.— 33.000.—

2. Kohtupalati juures.

Abiprokurör (variant) 33.000.— 31.000.—

Sekretär 14.000.— 13.000.—

Abisekretär 10.000.— 9.000.—

3. Rahukogude juures.

Prokurör (variant) 35.000.— 33.000.—

Abiprokurör (variant) 29.000.— 28.000.—

Sekretär 14.000.— 13.000.—

Abisekretär 10.000.— 9.000.—

D. Vangimajad.

1. Vangimajad.

	Erikomisjoni ettepanek.	Rahaministri ettepanek.
Asjaajajad karistus-, eeluurimis-, Tartu, Rakvere, Narva, Pärnu, Valga, Võru, Haapsalu, Paide, Viljandi, Kuressaare vangimajades	8.000.—	7.000.—
Vangi saatesalga asjaajaja	8.000.—	7.000.—
2. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.		
Asjaajaja	8.000.—	7.000.—

T. Kalbus (töer): Ma tahaksin Riigikogu liikmete ja eriti Riigivanema kui endise kohtutegelaste tähelepanu järgmiste asjaolude peale juhtida. Rahaminister on ettepaneku teinud, rahukogude abisekretäride palka vähendada 1.000 mk. võrra, nimelt 12.000.— pealt 11.000.— peale. Tahaksin peatada selle juures, missugused põhjused olid erikomisjonil selleks, et ta rahukogude abisekretäride palka tõstis 1.000 marga võrra. Kui teie kohtute sekretäride palka vaatate, siis näete, et kõik sekretärid saavad ühesugust palka igalpool, olgu see Riigikohtus, kohtupalatis või rahukogus; kõik saavad 15.500 marka kuus. Nüüd aga tahetakse abisekretäride palka rahukogudes vähendada 1.000 marga võrra, mis kuidagi õigustatud ei ole. Kui sekretärid ühesugust palka saavad kõigi kolme astme kohtutes, siis ei ole loomulikult õiglane palka vähendada hakata rahukogude abisekretäridel. Minu arusaamise järgi on rahukogude abisekretäridel palju tööd ja sellepärast arvan, et ei ole mingit põhjust vähendada palka just rahukogude abisekretäridele, nad võivad sama hästi kui teisedki abisekretärid saada 12.000 mk. kuus. Loodaksin, et Riigikogu liikmed järjekindlad oleksid ja hindaksid abisekretäride tööd ühtlaselt. Sellest välja minnes oli tingitud nende palga tõstmise 12.000 marga peale 11.000 marga asemel. Siin on teataval määral õiguse jaluleseadmine, mis oli rikutud. Sarnane seisukord on ka prokuratuuris. Teie teate ju, et meil vangid kirju saavad ja saata võivad ainult prokuratuuri kaudu. Meil on üle 3000 vangi ja ühtki kirja ei saa välja saata ega vastu võtta enne, kui see prokuratuurist läbi pole käinud. Kõik need kirjad peavad sekretärid ja nende abid läbi lugema. Nad peavad selle töö rohkuse tõttu peale oma hommikupoolse tööaja ka õhtutel töötama sellepärast, et muidu ei jõuta

kirju lihtsalt edasi saata. See kirjade läbivaatamine sünnib muu kantseleitöö kõrval ja et mitte kuude viisi kirjadel prokuratuuris seista lasta, tuleb tööajale õhtusest lisa võtta. Kui seda tööd hindate, siis ei ole see 1000-margaline palgatõstmise palju. Liiategi said nad varemalt ületunnitöö eest tasu, kuna nüüd seda ei saa.

Samasugune seisukord on sekretäride juures rahukohtutes. Sekretäride palku tuleks tõsta 9.000 pealt 10.000 peale, mispärast komisjon 1000 marga võrra tõstis, on see asjaolu, et Vabariigi Valitsus, nii praegune ja endine, on vabastanud rahukohtunikkude juures teised ametnikud. Võtame näiteks suuremad jaoskonnad, siis on nende kantseleides 2—3 palgalist kantseleijõudu. Kui teie lähete Tallinna, kas I või II jaoskonna kantseleisse, siis näete, et seal töötab 3—4 inimest; nendest palka saab 2 ametnikku — sekretär ja tema abijõud, kuna ülejäänud teevad tööd päeva läbi õpilastena, selles lootuses, et nad tulevikus palka saama hakkavad. Rahukohtunikkudel on palju tööd, mille tõttu nad abitööjõude vajavad. Niisamasugune lugu on teistes jaoskondades; sekretäri peale on pandud suuremad kohustused. Loomulikult ei ole ülekohus, kui meie nende palka 1000 marga võrra tõstame, ja sellepärast loodan, et see ettepanek vastu võetakse. Paluksin Riigikogu juhatajat, et sekretäride ja abisekretäride palgaosad lahus hääletataks teistest rahaministri ettepanekutest.

A. Jõeäär (stp): Väga lugupeetud härrad rahvasaadikud! Tuleb silmas pidada seda, et 3 kõrgemat võimu teostavate liikide vahel tuleb kindlat vahet teha, tuleb vahet teha valitsusvõimu teostajate, seadusandliku võimu teostajate ja kohtuvõimu teostajate vahel. Ja meie näeme ka, et käesoleva seadusega ei lahendata seadusandliku võimu esitajate palgaküsimust, ei lahendata ka mitte valitsusvõimu esitajate palgaküsimust, vaid nende kohta on eriseadused. Vabariigi Valitsus, nagu tänastes lehtedes loeme, kavatses esineda eelnõuga selle üle, et tõstetaks Riigivanema palka 75.000 marga peale, ministrite palka 50.000 marga peale pluss 10.000 marka sõiduraha.

Selle tõttu on veidi isearalik see asjaolu, et käesoleva seadusega lahendatakse kolmanda kõrgema võimu teostajate, nimelt kohtunikkude palgaküsimust. Kohtunikkude palgad on meil riigi algusest saadik harilikult ikka seotud ja kooskõlas olnud ministrite palkadega ja omal ajal määrati eriseadusega kohtunikkude palk kindlaks. Kuid kui juba nüüd need käesolevasse seaduseelnõusse on sisse võetud ja parandus-ettepanekuid eelmise paragrahvi juures

tehtud ei ole, siis paratamata tuleb nende kohta seisukoht võtta.

Härra rahaminister on esinenud ettepanekuga, neid palku vähendada ja viia sellele tasapinnale, et palgad üksikutel kohtutegelastel tegelikult vähenevad võrreldes sellega, mis nad praegu saavad. Tähendab, sealjuures, kus valitsusvõimu teostajad oma palka kavatsevad tõsta 60.000 marga peale kuus senise 36.000 asemel, tahetakse kohtuvõimu teostajate palka vähendada. Siin minu arvates ei ole õiglase mõõdupuuga tegemist. Ja kui härra rahaminister leidis, et komisjoni poolt ainult alamate kohtunikude üksikute astmete palku teistega võrreldes on suurendatud, siis annaks see ainult õiguse, ettepanekut teha selle kohta, et ka kõrgemate astmete palgad kooskõlla viidaks nende määradega, mis komisjoni poolt vastu võetud. Aga see ettepanek, mis härra rahaminister praegu esitas, on täiesti vastuvõtmatu. Meie kohus peab olema iseseisev. Teistes kultuurriikides on kohtuametnikkude palgad märksa kõrgemad teiste riigiametnikkude palkadest. (O. Gustavson, sp: Vaene riik ei suuda ju „palju“ anda.) Neid ei loeta ametnikkudeks, riigiteenijateks, vaid kohtunikud on iseseisev võim, sest nad peavad ka kõrgemate riigiametnikkude üle kohut mõistma, isegi ministrite üle. Sellepärast ei või sellest juttu olla, et sarnane iseseisev rippumatu võim ärarippuv on mingisugusest teisest võimust. Meil on palgad võrdlemisi väikesed, on väikesed riigivõimu teostajatel ja veel vähemad alamapalgalist ametnikkudel. Kohtunikude palgad on meil väiksemad kui teistes riikides. Meie riik ei suuda neile vääriliselt maksta ja sellepärast on kohtunikude palgad võrreldes teiste riikide kohtunikude palkadega väikesed. Kui meie kodanikkude seas lugupidamisetunne riigi vastu olemas on, siis võime tänu võlgneda ainult kohtunikule, kelle vastu kõigis ringkondades lugupidamist leiame. Vabariigi Valitsus aga on teinud kõik, mis võimalik, et kohtute autoriteeti alandada ja vähendada kohtute iseseisvust.

Praegune ettepanek on jällegi üks samm, kus tahetakse kohtutele majandusliku surveavaldusega kabjahoopi anda. Teistele kõrgeandatakse palku, kohtunikule tahetakse aga tujupärast vähendada. Tuleb silmas pidada seda asjaolu, et kohtunikud ei või kuskil kõrvalteenistust pidada, nagu mõned ministrid jne. (Kohtuminister J. Sepp: Ei ole minister kuskil direktoriks.) Juhatare liikmeks aktsiaseltsis võib küll olla. (Kohtuminister J. Sepp: Ei või!) Tänu Jumalale, kui ei või, aga mõne teise riigiametniku kohta seda keeldu ei ole. Kohtunikku kohta

on see keeld olemas, ja see nõudmine on ka arusaadav, sest kohtunik peab olema rippumatu majanduslikult, ja riik peab temale selle õiguse kindlustama. (R. Penno, as: Kas ametnik ei pea siis rippumatu olema? Ametnikkude kohta on kitsendused olemas üksikutel juhtumistel. Kohtunikudel on aga ilma erandita keelatud igasugune kõrvalteenistus. Ja nende tööpäev, kui seda võrrelda teiste riigiametnikkude tööpäevaga, ei lõpe seitsme tunniga, kohtuistungid ei lõpe kell 3 päeval, vaid kes kohtus on käinud, on võinud tähele panna, et seal mõnikord istutakse öösi kella 12-ni. Lugupeetud härra Riigivanem isegi peaks võima tõendada, et meil on tulnud ühel protsessil istuda mitte kella 12-ni, vaid otsus kuulutati välja alles hommikul kell 7. (A. Tupits, põl: Mõni päev on jälle vabam!) Kohtunikku töö ei piirdu ainult kohtumõistmisega, vaid peale selle on veel otsuste motiveerimine, nende kirjutamine, see on sarnane töö, mida kohtunikudel tuleb ka öösel kodus teha. See ettekujutus, et igapäev järgimööda mõista kohut, on peaaegu võimatu, sest siis ei saa üldse ette kujutada, millal siis kohtuotsuseid kirjutatakse ja neid motiveeritakse. Sarnane erakorraline töö on osalt põhjuseks, mis pärast omal ajal kohtunikku palgad, võrreldes teiste riigiteenijatega, osalt kõrgendati. Nähtavasti aga meie praegusele valitsusele kohtud ei meeldi, kas arvatakse, et neid üldse vaja ei ole, või tahetakse läbi ajada ainult sõjakohtutega, eeldades, et muud kohut ei ole tarvis. (Kohtuminister J. Sepp: Millest Teie seda järeldate?) Järeldan seda sellest, et valitsus esitas hiljuti eelnõu, mis üldkomisjonis arutamisel oli, millega tahetakse kodanikkudelt ära võtta õigus administratiiv korras kohtusse edasi kaevata. (A. Tupits, põl: Pole õige!) Eelnõu käsitleb sõjakahjude tasumise küsimust. Seni oli maksev kord, et selles asjas võis administratiivkohtu korras edasi kaevata. Nüüd tahetakse see võimalus ära võtta ja jätta edasikaebuse instantsiks Vabariigi Valitsus: Vabariigi Valitsusele tuleb esitada komisjoni otsus, otsuse kinnitab samuti Vabariigi Valitsus, kaebus komisjoni otsuse peale antakse Vabariigi Valitsusele ja Vabariigi Valitsuse otsuse peale ei ole enam võimalust kuskile edasi kaevata. Tähendab, Vabariigi Valitsusel on ühekorraga appellatsioon, kassatsioon ja otsustamise õigus. Sarnast korda arvas võimalikuks ainult põllumeeste rühma esitaja kaitseda. Eelnõus avaldus tendents, et tahetakse kohtu käest teatud liik asju ära võtta, tahetakse kodanikkudel võimatuks teha teatud asjades kohtu poole pöörata, tahetakse kohtuvõimude ülesandeid teha Vabariigi Valit-

suse ülesanneteks. (A. Tupits, põl: Mis Te nüüd vassite, motiiv oli hoopis teine! Kohtuminister J. Sepp: Kohtuasjade arv kasvab alatasa.) Härra kohtuminister ütleb, et kohtuasjade arv alatasa kasvab, sellest peab siis järelutama, et kohtunikude arvu tõsta tuleb. Et seda aga ei ole tehtud, siis oleks loomulik nendele ülekoormatuse puhul palka tõsta. (Vahelhüüe kohtuminister J. Sepa poolt.) Siis esinege ettepanekuga neile palka tõsta. Mis eest siis kohtuminister olemas on? Võiks härra rahaministriga läbi rääkida, et kohtunikkudele palka tõstetaks. Ja kui palju saab Riigikohtu esimees palka? (Kohtuminister J. Sepp: Tema saab 44.000+6.000 see on 50.000. Teie tahate tõsta kohtuministri palka 60.000 peale, see on 50.000 palka + 10.000 sõiduraha, kuna Riigikohtu esimehele jätate 50.000.

Pea ütlema, et ei ole opositsiooni ülesandeks hakata kohtuid kaitsma, kuid kui tahetakse, et kohtud oleksid iseseisvad, rippumatud, et nad ei tohiks ära oleneda mingisugustest majanduslikkudest kõrvalmõjudest, siis peaks küll härra rahaministri ettepanek tagasi lükatama.

Juhataja **K. Einbund**: Sõna on rkl. Lauril.

A. Laur (as): On ju loomulik ja põhjendatud, et kohtunikud saavad kõrgemat palka, kui teised kõrgema haridusega ametnikud, ja vastavalt on ka ametnikkude palgareedel kokku seatud. Kohtunikkude palgad algavad 44.000 margast ja sinna tuleb vanematele kohtunikkudele veel 6.000 marka juurde, kuna teiste ametnikkude kõrgem aste on 35.000 marka, sellega 15.000 marga võrra rohkem. (T. Kalbus: töer: Riigikohtu esimees on niisama kui minister.) Vaatame veel edasi. (L. Johanson, stp: 35-tuhandelisel on preemiad, korterid kütte ja valgustusega.) See on liigne. Võtame lihtsa rahukohtuniku. Selle kava järgi hakkab ta saama 28.000 marka. Rahukohtunik ei ole ülikooli haridusega inimene. Aga arst sealsamas kohtu juures saab palka 15.500 marka. (L. Johanson, stp: Peaarstil on 4½—5 Tatari uulitsal kõnetund — erapraktika.) Üksikuid võib ju olla, aga meil on terve rida insenere, kes saavad 18.000—22.000 marka kuus. Meie peame ütlema, et kohtunikud on võrdlemisi hoopis paremas seisukorras palga suhtes teistest meie intelligent jõududest, ja sellepärast ei ole meil põhjust neid palku kõrgendada, mis Vabariigi Valitsus meile esitas. Kui nüüd ettepanek tehti rahaministri poolt seisukorda parandada, siis ei ole see parandus, vaid selle seisukorra juurde tagasiminekuks, kus

enne oldi. Rahukogu esimehe palka tõsteti, nii ka kõigil rahukogu liikmetel. See rahukohtunikkude palkade tõstmine ei ole küll mitte rohkem õigustatud, kui kõrgematel kohtuametnikkudel. Kui rkl. Jõeäär tähendas, et kohtunikud on koormatud raskete ülesannetega, siis on seda vist ka Riigikohtu ja kohtupalati tegelased. Ja kui tahetakse järjekindel olla, siis peaksime ka nende palku tõstma. Palju see riigikassale teeks, kui palka ühe astme võrra tõstetaks. See teeks ligi kolm ja pool miljonit mk. Sellepärast arvan küll, et mingisugust põhjust ei ole lisakulusid kolme ja poole miljoni marga võrra teha, sealjuures teiste ametnikkude palku puutumata jättes. Teine osa, mida härra Kalbus eriti rõhutas, sekretäri palgad, see on väiksem summa. Kuid selle kohta mina öieti sõna võtta ei soovi. Aga rahukohtunikkude palku tõsta ei oleks küll soovitatav.

T. Kalbus (töer): Austatud Riigikogu liikmed! Mina ütlesin lühidalt need motiivid, mispärast komisjon kohtunikkude palku tõstis. Komisjoni koosolekul tõendas riigikassa juhataja härra Jantson, et ükski riigiametnik ei hakka vähem palka saama, kui 1926. a., olgugi, et riigiteenijate esitaja selle vastu vaidles. Nii siis pidi riigiametnikkude palgamimumiks see palk olema, mis nad 1926. aastal said. Kui kalkuleerisime kohtunikkude palka, siis tulime otsusele, et iga kohtunik, kes nimetatud on, hakkab kuus 2—2½ tuhat marka palka vähem saama. Sellepärast arvas komisjon, järjekindel olles, et kui kõik teised riigiametnikud riigikassa juhataja seletustel hakkavad palka saama vähemalt sellel määral, nagu 1926. aastal, siis ei ole ka meil alust kohtunikkudele 2.000—2.500 marka kuus vähem maksma hakata. Sellepärast on komisjon normi tõstnud, et kohtunikud saaksid selle palga, mis nad tegelikult said 1926. aastal. Meie ei võtnud arutuse alla, kas kohtunikkude palkade vahetõrre võrreldes teiste riigiametnikkudega on õige või mitte. See ei olnud meie ülesanne. Kuid omal ajal otsustas Riigikogu, et kohtunikud peavad kõrgemat palka saama. Meie ei võtnud neid aluseid revideerimisele ja nii tuli ühtlustamise seisukohast see ettepanek vastu võtta. Siin on Vabariigi Valitsuse ülesanne tõendada, kas riigiametnikud hakkavad seda palka saama, mis nad 1926. aastal said. Vähemalt riigikassa juhataja härra Jantson tähendas seda. Pärast on selgunud, et see teatamine õige ei ole. Vististi hakkab tegelikult hulk riigiametnikke vähem palka saama, kui 1926. aastal.

Ma kõnelesin ka rahukogu sekretäri abide palkadest, kuid ma tahaksin selle kohta veel

paar sõna öelda. Kui kõik sekretärid saavad ühesugust palka, siis ei ole mingisugust alust rahukogus abisekretäridele vähem palka maksta, kui Riigikohtu või kohtupalati abisekretäridele. Siin ei võiks rahalisest küljest takistusi olla. Hommikusel koosolekul kõneles härra rahaminister, et selle palgasumma arvel, mis riigiametnikkudele tuleb, olevat tagavaraks üle 7 või ligi 8 miljonit. Abisekretäride palgakõrgendus, millest siin kõnelesin, ei tee paarisadatuhatki välja, ja sellepärast ei võiks härra rahaministril ja valitsusel eriti olla rahalisi kitsikusi selles asjas, sest et see raha tõesti, nagu härra minister ütles, 7 või 8 miljonit veel reservi on jäetud, et sel juhtumisel, kui mõnesugused muudatused võivad tulla, neid läbi võiks viia.

Juhataja K. Einbund: On esitatud ainult üks ettepanek, härra rahaministri ettepanek. Lõpusõna on aruandjal. (Aruandja A. Laur: Ei tarvita.) Aruandja lõpusõna ei tarvita.

Rahaministri ettepaneku suhtes on mõeldud lahus hääletamist rahukogu abisekretäri,

rahukohtuniku sekretäri, kohtupalati juures sekretäri ja abisekretäri ning rahukogude juures sekretäri ja abisekretäri palkade kohta. Juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et kui rahaministri ettepanek vastu võetakse, siis koosseisude seaduseelnõu ettekantud osas leiduvad neli varianti ühtlasi ka otsustatakse, ja kui see ettepanek tagasi lükatakse, otsustatakse need variandid samuti. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rahaministri ettepaneku osa rahukogude ja muudel kohtadel sekretäride ja abisekretäride kohta vastu võetud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rahaministri ettepaneku ülejäänud osa vastu võetud. Panen hääletamisele § 3. osa — kohtuministerium. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on §. 3. osa — kohtuministerium vastu võetud. (Hüüded: Lõpetada!) On ettepanek tehtud, koosolek lõpetada. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 21.35 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund.**

Abiesimees **R. Penno.**

Abisekretär **O. Liigand.**